

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Bemærkninger om formål og bestemmelser:

Denne fredning indeholder ingen udtrykkelig formålsbestemmelse. Formålet må derfor udledes ud fra en fortolkning af fredningsafgørelsen. I dokumentet er de generelle bestemmelser fremhævet. Den fremhævede tekst er vejledende og er fremhævet som hjælp til læseren. Fredningens generelle bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen:

Miljø- og Fødevareklagenævnet:

Fredningsnævnet:

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

FREDNINGSNÆVNET >

10/10-74

U D S K R I F T
af
FORHANDLINGS- og KENDELSESPROTOKOL
for
Fredningsnævnet for Frederiksborg
amts nordlige fredningskreds.

-oOo-

Den 10. oktober 1974 afsagdes i
F.S. 164/73

Fredning
af

matr. nr. 2 g, 3 a, 4 a, 4 l, 6 a, 6 h,
23, 24 b, Endrup by samt dele af matr.
nr. 1 g og 1 f, Fredensborg slot,
Asminderød sogn.

sålydende

K E N D E L S E:

Ved en skrivelse af 11. maj 1973 ansøgte landsretssagfører Hans Hørdum, Fredensborg, fredningsnævnet for Frederiksborg amts nordlige fredningskreds om principiel tilladelse til anlæg af en golfbane på ejendommen "Endrupgård" i Endrup, matr. nr. 2 q, 3 a, 4 a, 4 l, 6 a, 6 h, 23, 24 b, Endrup by, 1 f og 1 g Fredensborg Slot, Asminderød sogn.

Af ejendommen er matr. nr. 1 f, 1 g, 1 aa og 1 ab, Fredensborg Slot, fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 20. juli 1936, tinglyst den 17. april 1937 ligesom matr. nr. 2 q, 3 a og 6 a er fredet ved sammes kendelse af 11. marts 1952 om fredning af Esrums sø's omgivelser, tinglyst den 5. april 1952.

Nævnet forelagde sagen for Fredningsplanudvalget for Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter, der ved en påtegning af 2. juli 1973 udtalte, at udvalgets plenum var enige om principielt at anbefale etablering af den omhandlede golfbane, idet det tilføjedes, at udvalget dog herved forudsætter, at der åbnes adgang for offentligheden til arealerne langs Esrums sø m.v.

Fredningsplanudvalget førte derefter forhandling med ejeren af "Endrupgård", fru Ingerid Bergesen, om fredning af de dele af "Endrupgård" og "Stenbækgård", der ikke i forvejen er pålagt fredningsservitut, og fru Bergesen erklærede sig indforstået med vederlagsfri fredning af de omhandlede arealer.

Udvalget har herefter i en skrivelse af 22. februar 1974 nedlagt påstand om fredning af ejendommen matr. nr. 2 q, 3 a, 4 a, 4 l, 6 a, 6 h, 23 og 24 b Endrup by, samt dele af matr. nr. 1 g og 1 f Fredens-

borg Slot, Asminderød sogn.

Fredningsplanudvalgets påstand går i det væsentlige ud på, at tilstanden på arealerne ikke må ændres, således at de også fremtidig skal benyttes som landbrugsarealer. Fredningen skal dog ikke være til hinder for anlæg af en 18-hullers golfbane med øvelsesbaner. Det er forbudt at opføre bygninger, som ikke kræves af ejendommens drift som landbrugsejendom, dog at det skal være tilladt at opføre en bolig og et svømmebassin i Endrupgårds have. Der er endvidere forbud mod boder, master, terrænændringer, beplantning og udstykning. Der tillægges almenheden ret til færdsel til fods ad et stianlæg langs golfarealernes ydergrænser.

Fredningsnævnet havde den 17. september 1973 afholdt møde angående etablering af golfbane med indkaldelse af de interesserede, men udsatte sagen til afventning af Byudviklingsudvalgets stilling til forslaget. Denne forelå i en skrivelse af 15. oktober 1973, hvori udvalget erklærede at kunne tillade projektets gennemførelse på vilkår af visse matrikulære ændringer.

Nævnet indrykkede den 2. marts 1974 bekendtgørelse i Statstidende og Frederiksborg Amts Avis i henhold til naturfredningslovens § 13, og den 13. maj 1974 behandlede fredningssagen på et møde, hvori deltog fru Bergesen, landsretssagfører Hørdum, Fredningsplanudvalget, Danmarks Naturfredningsforening og Fredensborg-Humblebæk kommune. Endvidere var som panthaver i ejendommen og som berettiget i henhold til servitut, tinglyst 29. april 1964 indvarslet skibsreder Sig. Bergesen, Drammensveien 106, Oslo. Han gav ikke møde, men meddelte telegrafisk, at han protesterede mod fredningen.

I mødet bekræftede ejerinden, at hun ikke kræver erstatning for

fredningen. Danmarks Naturfredningsforening og kommunen anbefalede fredningen.

Nævnet finder det værdifuldt, at det smukt beliggende areal bevares i sin nuværende tilstand, hvorved det også slutter sig til den af "Danstruplund" fornylig gennemførte fredning, således at der herved opnås et sammenhængende fredet område på ca. 265 ha. Da landskabets karakter efter nævnets opfattelse ikke ændres væsentlig af en golfbane, tages påstanden om fredning derfor til følge.

Det bemærkes herved, at den pågældende servitut af 29. april 1964, der indeholder forbud mod salg eller pantsætning uden samtykke af skibsreder Bergesen, efter nævnets opfattelse ikke kan være til hinder for en fredning, iværksat af det offentlige.

For fredningen ydes ingen erstatning.

Eventuelle ankeberettigede, der ønsker kendelsen ændret, skal indsende appel til Overfredningsnævnet, Nyropsgade 22, inden 4 uger efter modtagelsen af denne kendelse.

Kendelsen vil være at tinglyse servitutstiftende forud for pantegæld på matr. nr. 2 q, 3 a, 4 a, 4 l, 6 a, 6 h, 23 og 24 b, Endrup by, og 1 g og 1 f Fredensborg Slot, Asminderød sogn.

Påtaleret har fredningsnævnet for Frederiksborg amts nordlige fredningskreds og Fredningsplanudvalget for Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter.

Kort over det fredede område er vedhæftet denne kendelse.

THI BESTEMMES:

Ejendommen matr. nr. 2 q, 3 a, 4 a, 4 l, 6 a, 6 h, 23 og 24 b, Endrup by, samt dele af matr, nr. 1 g og 1 f Fredensborg Slot, Asminderød sogn, ialt 79,5 ha. fredes, med den virkning, at den nu-

værende tilstand ikke må ændres, således at arealerne også fremtidig skal benyttes som landbrugsarealer.

Fredningen skal ikke være til hinder for, at der på ejendommen efter nærmere aftale med de påtaleberettigede etableres en 18-hullers golfbane med øvelsesbaner.

Det er forbudt at opføre bygninger, som ikke kræves af ejendommens drift som landbrugsejendom. En projekteret bolig i "Endrupgårds" have og anlæg af svømmebassin tillades. Tilladelse til opførelse af denne bolig er givet under forudsætning af, at de eksisterende beboelsesbygninger til "Endrupgård" anvendes i forbindelse med golfbanen. Det bestemmes derfor, at opførelsen ikke må påbegyndes, før golfbanen er anlagt og tegninger til huset iøvrigt er godkendt af nævnet.

Der må ikke anbringes boder, skure eller andre indretninger, der efter nævnets skøn kan virke mispydende, herunder ledningsmaster. Nævnet kan tillade el-master, der er nødvendige for områdets forsyning, men muligheden for kabelføring skal da primært undersøges.

Det naturlige jordsmon må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning ud over det i forbindelse med golfbaneanlægget nødvendige. Der må kun henkastes nedbrydeligt affald på dertil særlig indrettede steder uden at virke ødelæggende på naturen. Opfyldning af søer og vandløb må ikke finde sted. Oprensning og uddybning af eksisterende vandhuller og søer er tilladt.

Beplantning må ikke foretages ud over vedligeholdelse af eksisterende beplantning eller have. Nyplantning må kun foretages, hvor den er absolut nødvendig for ejendommens drift, herunder til golfbane, efter tilladelse fra Fredningsplanudvalget.

Udstykning af de under fredningen inddragne matr, nr.^e eller dele deraf må kun ske med fredningsnævnets tilladelse. Det er tilladt at overføre arealer fra et matr. nr. til et andet.

Nyopførelse samt genopførelse og ombygning af eksisterende bygninger må kun ske med nævnets tilladelse. Tegninger udvisende husenes placering og udseende skal indsendes til nævnets godkendelse inden opførelsen. Normal vedligeholdelse er tilladt.

Almenheden har ret til færdsel til fods ad et stianlæg over ejendommen, forløbende langs golfarealernes ydergrænser. Dets endelige placering aftales mellem ejeren, Fredningsplanudvalget, Frederiksborg amt og Fredensborg-Humlebæk kommune. Udgifterne ved dets anlæg og vedligeholdelse er ejeren uvedkommende.

Aagaard Larsen

Maaløe-Jespersen

Feilberg Jørgensen.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Naturfredningsnævnet

for

Frederiksborg amts nordlige

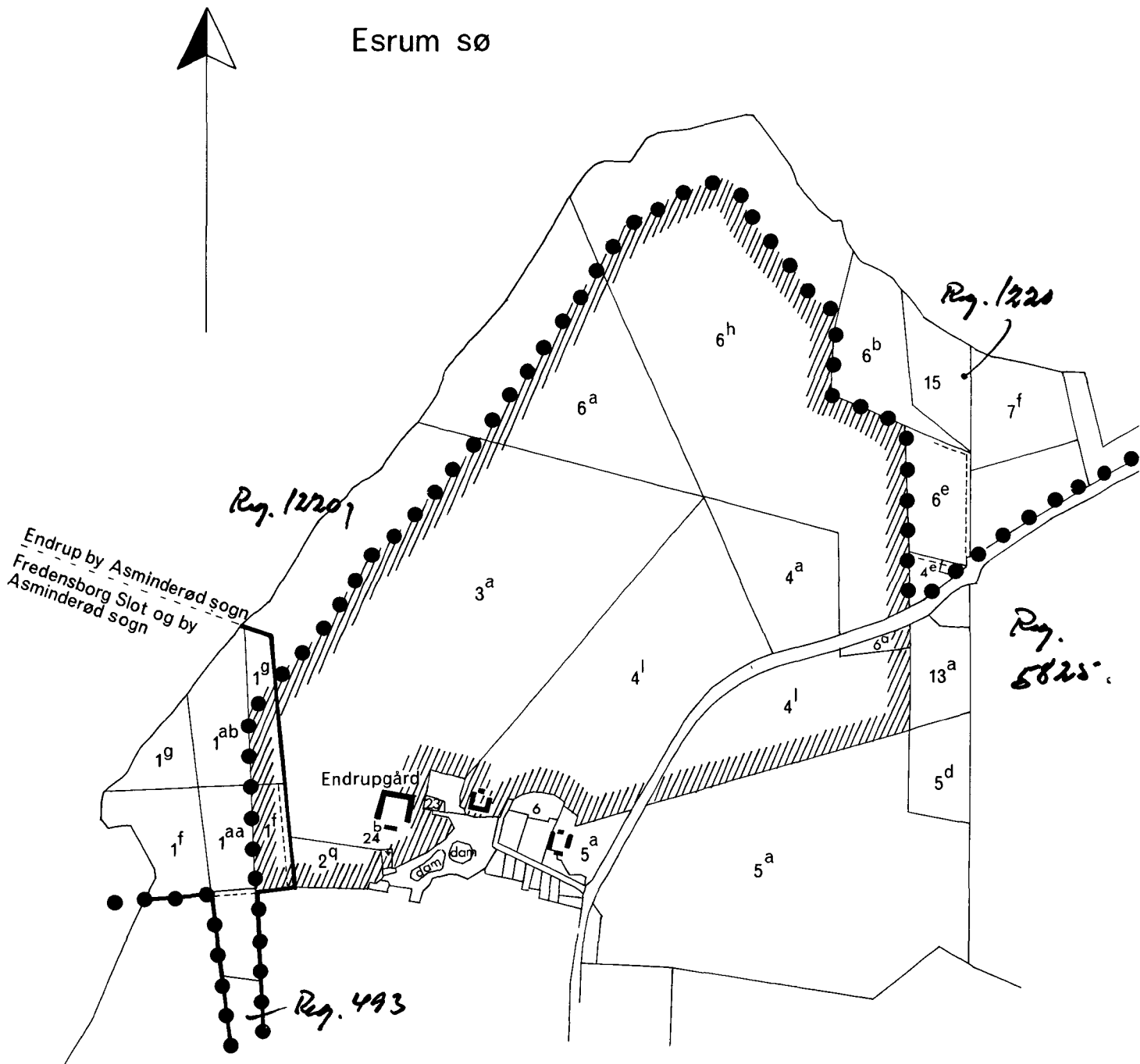
fredningskreds

Hillerød, den

10 OKT. 1974

Feilberg Jørgensen
nævnets formand

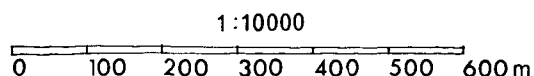
KORT >

Fredning af arealer
 del af matr. nr. 1^g og del af 1^f, Fredensborg Slot
 og by, Asminderød sogn
 matr. nr. 2^q, 24, 23, 3, 4, 4, 6, 6^a
 Endrup by, Asminderød sogn

- ● Tidligere fredet område
- ////// Fredningsgrænse

**FREDNINGSPLANUDVALGET
 FOR
 KØBENHAVNS, FREDERIKSBORG
 og ROSKILDE AMTER,
 Nyropsgade 22⁴ · (01) 11 95 65
 1602 København V.**

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 05829.00

Dispensationer i perioden: 08-04-1987 - 14-07-1987

Dato: 8. april 1987

J. nr.: 545/43-1/87

Advokat Børge Tverskov
Store Kannikestræde 15
1169 København K

Ved en afgørelse af 15. januar 1985 har Fredningsnævnet for Frederiksborg Amts Nordlige Fredningskreds pålagt Deres klient, Edith Jensen, Fredensborg, at fjerne et maskinhus på 640 m², som uden fredningsnævnets tilladelse er opført på ejendommen "Endrupgård", matr.nr. 3 a m.fl., Endrup By, Asminderød. Afgørelsen, som er truffet i medfør af fredningsnævnets kendelse af 10. oktober 1974, er af Dem blevet påklaget til Overfredningsnævnet.

Fredningen har til formål, at det smukt beliggende fredningsområde i tilslutning til den ligeledes fredede ejendom "Danstruplund" bliver bevaret i den tilstand, som det havde på fredningstidspunktet. Den umiddelbare anledning til fredningssagens rejsning var den daværende ejers planer om at anlægge en golfbane på ejendommen.

Ifølge fredningskendelsen er det "forbudt at opføre bygninger, som ikke kræves af ejendommens drift som landbrugsejendom", og det er endvidere bestemt, at "nyopførelse samt genopførelse og ombygning af eksisterende bygninger kun må ske med nævnets tilladelse. Tegning udvisende husenes placering og udseende skal indsendes til nævnets godkendelse inden opførelsen. Normal vedligeholdelse er tilladt."

Ved den nu trufne afgørelse har samtlige 3 medlemmer af fredningsnævnet lagt til grund, at det omhandlede byggeri ikke lovligt har kunnet foretages, uden at projektet forudgående skulle have været forelagt fredningsnævnet til godkendelse. To af nævnets medlemmer har herefter stemt imod, at der meddeles

dispensation til bibeholdelse af bygningen med den nuværende placering under henvisning til, at bygningens nødvendighed for landbruget ikke er tilstrækkelig godtgjort, og at bygningen er stærkt skæmmende i landskabet. Mindretallet har anset bygningen for nødvendig for landbruget og har stemt for, at der meddeles dispensation til dens bibeholdelse med henvisning til, at der uanset bygningens uheldige placering foreligger omstændigheder, der taler for, at den tillades bibeholdt. Det er herefter i overensstemmelse med flertallet pålagt Deres klient at fjerne maskinhuset fra dets nuværende placering senest den 1. maj 1987.

Af sagen fremgår, at Deres klients ejendom, som hun erhvervede omkring årsskiftet 1978, er en landbrugsejendom på godt 100 ha, som ligger umiddelbart nord for parcelhusbebyggelsen "Fredensborg Søpark". Ejendommen, som er fredet i sin helhed, anvendes til kornavl. Fredningsnævnet har ved en afgørelse af 29. oktober 1986 meddelt efterfølgende tilladelse til et nyt halmfyr med en 14 m høj skorsten tæt ved et før fredningen opført maskinhus, som oplyses nu at tjene til opbevaring af halm.

Det nyopførte maskinhus, som blev opført i slutningen af 1986, har et flademål på 640 m² og en højde på 7,2 m til tagryggen. Maskinhuset ligger i tilknytning til ejendommens øvrige bygninger og umiddelbart nordvest for det tidligere maskinhus. Bygningens ydre fremtræden (materialer, farver) svarer til den ydre fremtræden af det tidligere maskinhus.

Fredensborg-Humlebæk Kommune har meddelt byggetilladelse efter byggeloven, før byggeriet blev påbegyndt. Af hensyn til eksisterende vandledninger på ejendommen foranledigede kommunen en anden beliggenhed af maskinhuset end den af Deres klient ønskede.

For fredningsnævnet har Danmarks Naturfredningsforening modsat sig bygningen i hvert fald med den nuværende placering. Også grundejerforeningen "Fredensborg Søpark" har haft lejlighed til at fremføre sine synspunkter for fredningsnævnet, og har herved bl.a. anført, at maskinhuset tager udsigten fra en del huse i Søparken. Hovedstadsrådet ville efter omstændighederne ikke modsætte sig en tilladelse til, at bygningen bliver bibeholdt med den nuværende placering.

I Deres ankeskrivelse har De gjort gældende, at bygningen har kunnet opføres lovligt uden fredningsnævnets godkendelse. Bygningen er nemlig nødvendig

for ejendommens forsvarlige landbrugsdrift bl.a. som følge af landbrugsmaskinernes udvikling både hvad angår størrelse og værdi, og fredningsbestemmelsen om forudgående godkendelse af tegninger omfatter ikke nødvendige landbrugsbygninger. De har tillige anført, at Deres klient har ønsket maskinhuset opført så nær gårdens øvrige bygninger som muligt, men accepterede den beliggenhed, som Fredensborg-Humblebæk Kommune anså for ønskelig af hensyn til vandledningerne på ejendommen, og som i øvrigt har medført en lavere anbringelse i terrænet. Ejeren vil være indforstået med at foretage en slørende beplantning umiddelbart syd for bygningen.

Danmarks Naturfredningsforening har heroverfor anført, at også nødvendige landbrugsbygninger kræver fredningsnævnets godkendelse, og at ejeren i øvrigt ikke har dokumenteret, at der er behov for et samlet areal på over 1.000 m² til maskiner. Da yderligere det nye, højt beliggende maskinhus skæmmer et sjældent smukt landskab, bør der ikke meddeles dispensation til bibeholdelse af bygningen.

Overfredningsnævnet skal udtale:

Fredningsbestemmelserne må på baggrund af fredningens formål forstås således, at opførelse af bygninger, som ikke kræves af hensyn til ejendommens drift som landbrugsejendom, vil nødvendiggøre en forudgående ændring af fredningen, jfr. naturfredningslovens § 34 a, eller - hvis opførelsen af en sådan bygning er uden betydning for opfyldelsen af fredningens formål - fredningsnævnets forudgående dispensation, jfr. lovens § 34, og at nødvendigt landbrugsbyggeri vel kan opføres uden fredningsnævnets dispensation efter lovens § 34, men kræver nævnets forudgående godkendelse af byggeriets beliggenhed og ydre fremtræden.

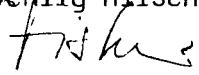
Efter de foreliggende oplysninger om ejendommens størrelse og drift og om anvendelsen af ejendommens bygninger må det omhandlede maskinhus anses for et nødvendigt landbrugsbyggeri. Ved at opføre bygningen uden fredningsnævnets godkendelse, er fredningsmyndighederne blevet afskåret fra på forhånd at tage stilling til beliggenheden og den ydre fremtræden af bygningen. Da bygningen har samme præg som det tidligere maskinhus og er opført i tilknytning til ejendommens øvrige bygninger, findes imidlertid ikke tilstrækkelig anledning til nu at foretage en nærmere vurdering af, om en anden beliggenhed af bygningen ville have været bedre i relation til fredningen. Det bør dog sikres, at der foretages og opretholdes en slørende beplantning syd for bygningen.

- Det tilføjes, at fredningsbestemmelserne ikke varetager naboers interesse i at bevare en udsigt.

Fredningsnævnets påklagede afgørelse ændres derfor til, at der meddeles efterfølgende godkendelse af det omhandlede byggeri på betingelse af, at der efter retningslinier fra Hovedstadsrådet foretages og til stadighed opretholdes en slørende beplantning syd for bygningen.

I sagens behandling har deltaget samtlige 10 medlemmer af Overfredningsnævnet. Afgørelsen er truffet ensstemmigt.

Med venlig hilsen

J. Fisker

eksp.sekr.

Naturfredningsnævnet
for

Frederiksborg amts nordlige fredningskreds

Dommerkontoret
Folchavevej 1, 2970 Hørsholm
Telefon (02) 86 15 50

KOPI til underretning i henhold
til naturfredningslovens § 58.
Afgørelsen kan påklages som
anført i skrivelsen.

REG. NR.

5829

Hørsholm, den 14. juli 1987.

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

FS. 63/1987

22 JULI 1987

Vedr. matr. nr. 3 a m.fl. **ENDRUP BY, ASMINDERUP**

Ved skrivelse af 11. maj 1987 har Fredensborg-Humlebæk kommune for ejeren af ovennævnte ejendom ansøgt om nævnets tilladelse til genopførelse af nedbrændte driftsbygninger.

I den anledning meddeler nævnet herved i medfør af naturfredningslovens § 34, jfr. kendelse af 10/10 1974 fra Fredningsnævnet for Frederiksborg amts nordlige fredningskreds, tilladelse til det ansøgte i overensstemmelse med det fremsendte projekt.

Den således meddelte tilladelse bortfalder i henhold til naturfredningslovens § 64 a, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra tilladelsens meddelelse.

Nævnets afgørelse kan inden 4 uger ankes til Overfredningsnævnet af den, der har begæret fredningsnævnets afgørelse, Frederiksborg amtsråd, Hovedstadsrådet, kommunalbestyrelsen, Skov- og Naturstyrelsen samt anerkendte foreninger og institutioner, der virker for gennemførelse af naturfredningslovens formål. Den meddelte tilladelse må derfor ikke udnyttes før ankefristens udløb, jfr. naturfredningslovens § 58.

Kirsten Linde

fg.

Fredensborg-Humlebæk kommune

Teknisk forvaltning

Rådhuset

3480 Fredensborg.

Fredningsnævnet for Nordsjælland
Kannikegade 1
3400 Hillerød
tlf.nr. 47338700
fax.nr. 48200431
mailadresse oti@domstol.dk

SCANNET

Den 3. september 2007 traf Fredningsnævnet for Nordsjælland afgørelse i sagen

FS 04/2007 Sti rundt om Esrum Sø i Helsingør, Fredensborg og Gribskov Kommune

Indledning

En rekreativ sti rundt om Esrum Sø har længe været en del af den regionale planlægning. I 2006 blev der udfærdiget et konkret projekt til anlæg af en sådan sti, delvist på fredede arealer og delvist på arealer, der ikke er fredet.

Fredningsnævnsagen drejer sig navnlig om, hvorvidt stiprojektet kan gennemføres ved dispensationer fra eksisterende fredningsbestemmelser eller om dette må kræve nye fredningsafgørelser samt om sådanne dispensationer i givet fald bør gives, når der bl.a. henses til, hvad der er rimeligt overfor lodsejerne og acceptabelt i forhold til påvirkning af natur og landskab.

Amtets indledende henvendelse til det daværende fredningsnævn

Ved skrivelse af 9. februar 2006 bad Frederiksborg Amt om Fredningsnævnet for Frederiksborg Amts vurdering af, om rekreative stier rundt om Arresø og Esrum Sø ville kunne gennemføres ved dispensationer efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, fra de fredningsbestemmelser, der er gældende for de berørte områder.

Formanden for Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt svarede ved skrivelse af 27. februar 2006 bl.a., at det på det foreliggende grundlag var hans vurdering, at de fornødne tilladelser ville kunne meddeles ved dispensation. Han anførte, at spørgsmålet ikke havde været drøftet med nævnets medlemmer i de involverede kommuner og tog derfor forbehold for resultatet af en egentlig sagsbehandling i nævnet. Det samme gjaldt for resultatet af eventuelle indsigelser eller øvrige bemærkninger fra de berørte lodsejere m.fl. Ved mail af 15. juni 2006 til amtet oplyste formanden, at tilkendegivelsen alene indebar en stillingtagen til den behandlingsmæssige sondring mellem dispensationer og ændringer i fredninger. Der var derimod ikke taget stilling til, om der vedrørende de enkelte ejendomme ville blive givet en dispensation, allerede fordi nævnet ikke havde modtaget ansøgning derom.

Ekspropriation og Skov- og Naturstyrelsens overtagelse af projektet

Frederiksborg Amtsråd vedtog den 18. maj 2006 et grundlag for åstedsforretninger i forbindelse med en påtænkt ekspropriation af arealer til stien. Åstedsforretningen blev gennemført den 2., 3. og 5. oktober 2006. Den 14. december 2006 vedtog amtsrådet at foretage ekspropriation til stianlægget i overensstemmelse med ekspropriationskommissionens anbefalinger efter åstedsforretningen. Afgørelsen er påklaget til Vejdirektoratet. I referat fra mødet er anført, at de uafsluttede dele af

stiprojektet er overdraget til Skov- og Naturstyrelsen, som et led i delingsaftalen mellem stat, region, amt og kommuner i forbindelse med strukturreformen, hvorved amterne med udgang af 2006 blev nedlagt.

Fredningsbestemmelser

Stien ønskes bl.a. placeret på arealer, der er fredet ved Esrum Sø-fredningen og Endrupgård-fredningen.

Esrum Sø-fredningen

Matr.nr. 9a, 10, 5a, 2f og 2b Jonstrup By, Tikøb, matr.nr. 1e, 5b 1a og 5a Såne By, Tikøb, matr.nr. 1a, 2e, 3d og 3a Plejet By, Tikøb i Helsingør Kommune, matr.nr. 4a, 3a, 6a, 6h, 6e, 7f, 16c, 17, 8b og 10c Endrup By, Asminderød og matr.nr. 1g, 1ab, 1be, 1f Fredensborg By, Asminderød i Fredensborg Kommune samt matr.nr. 17b, 1a og 17a Esrumkloster, Esbønderup i Gribskov Kommune er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 11. marts 1952 om fredning af Esrum Sø's omgivelser.

I Overfredningsnævnets kendelse gengives fra Fredningsnævnets afgørelse en del af forløbet op til fredningen. Det nævnes bl.a., at en tidligere formand for nævnet i 1943 (E. Olrik) havde taget initiativ til at søge gennemført en fredning af arealerne omkring Esrum Sø med det formål at beskytte udsigten over søen og bevare de særlige skønhedsværdier, der har betydning for landskabet omkring søen. Sammen med den daværende formand for Fredningsnævnet (A.P. Larsen) udarbejdedes et fredningsforslag, der blev tilstillet Overfredningsnævnet. Samme år udarbejdede de i samarbejde med en arkitekt Charles I Schou en fredningsplan. Statsministeriet foretrak at fredningsspørgsmålet blev løst ved en endelig ordning, hvilket i februar 1944 blev tiltrådt af Overfredningsnævnet. Danmarks Naturfredningsforening fremsendte skrivelse af 9. maj 1947, hvori selve søen også indgik i fredningsforslaget. Det anførtes bl.a., at det er en forudsætning for, at fredningen kan skal få ønskede betydning for selve søens uændrede bevarelse, at de i fredningsplanen skitserede lejrpladser, stianlæg m.m. gennemføres på en hensigtsmæssig måde. Foreningen bemærkede, at vegetationen langs søbredden og på skrænterne så vidt muligt bør skånes. Den planlagte fredning, der varmt anbefales, anføres at have indlysende æstetiske og sociale værdier. I en udtalelse fra 1947 fra Naturfredningsrådet understreges, at rådet tillagde fredningen overordentlig stor betydning i landskabelig, æstetisk og social henseende. Det anføres, at Esrum Sø omkring søens nordende og til dels også mellem Nødebo og Sørup endnu henligger med i det væsentlige ubebyggede bredder, hvor der vil være mulighed for i fremtiden at skabe betingelser for et friluftsliv for den Københavnske befolkning. Netop fordi disse arealer endnu i hovedsagen er uberørte, vil det være muligt ved et indgreb på nuværende tidspunkt at sikre de naturhistoriske og landskabelige, æstetiske værdiers bevarelse, samtidig med at man sikrer mulighed for visse arealers udnyttelse i rekreativ og social henseende. Selve fredningsforslaget er udarbejdet af de to fredningsnævnetsformænd samt nævnte arkitekt. Efter forslaget deles søomgivelserne op i 3 delområder, således at de mest restriktive fredningsbestemmelser skal gælde for i et bælte op til 100 m's afstand fra søen, hvor der søges gennemført en "egentlig naturfredning i form af ubetinget fredning". I mellem dette bælte og en grænse på 300 m fra søen foreslås en mere betinget landskabelig fredning, hvor der kan opføres bygninger til landbrug. Fra 300 m's grænsen og til de offentlige veje kræves Fredningsnævnets tilladelse til enhver større forandring af bevoksningen, benyttelsen og bebyggelsen, der kan have landskabelig betydning. Det anføres videre, at "især skrænterne langs søens nord- og østside, ud for Esrumgaard og ved Plejelt, Såne, Jonstrup, Endrup

og Droningens Kovang med deres ejendommelige bevoksninger bør bevares i den naturlige naturtilstand, således at rydning af træer, opdyrkning, anlæg af stier, bådebroer, trapper eller andre faste indretninger kræver Fredningsnævnets tilladelse. Den her omhandlede fredning vil bevirke, at selve søbredden holdes fri for al bebyggelse og skæmmende indretninger af enhver art, og det storslåede vue over søen vil være bevaret fra ethvert sted langs denne". Ifølge fredningskendelsen indeholder forslaget derefter "bemærkninger om stianlæg, pladser til hvile og udsigt for almenheden, lejrpladser, weekend-hytter" mv. Nævnet har udarbejdet en brochure med hovedpunkterne af fredningsforslaget. Fredningsnævnet tiltrådte, "at fredningen af de foran anførte grunde bør gennemføres, dog således at det skønnes at ligge udenfor nævnets kompetence at tage stilling til spørgsmålene om anlæg af stier, weekend-hytter, lejrpladser og lign. og at det samme gælder med hensyn til spørgsmålet om at frede selve søen". Der blev herefter vedtaget 3 typer fredningsbestemmelser, idet det fremgik af fredningskortet hvilke arealer, der var omfattet af de 3 typer.

For type A, "der væsentligst tænkes anvendt m.h.t. arealet 100 m fra søen" gælder, at området skal forblive i sin nuværende tilstand. Det er navnlig forbudt at:

- 1) Opføre bygninger af enhver art samt at anbringe andre indretninger, som efter nævnets skøn kan virke skæmmende.
- 2) Foretage afgravning eller opfyldning af det naturlige jordsmon.
- 3) Uden nævnets samtykke at fjerne eller udtynde beplantning af træer, buske og levende hegn. Især må det iagttages, at den ejendommelige bevoksning på søens skrænter – navnlig langs nord- og østsiden – bevares i den nuværende naturtilstand.
- 5) Uden nævnets samtykke at anlægge stier, broer, trapper og andre faste indretninger.

Landbrugsbygninger kan frit ændres, udvides eller ombygges.

For Type B, "der væsentligst tænkes anvendt m.h.t. arealet mellem 100 m bæltet og en grænse 300 m fra søen" kræver bebyggelse og større beplantning nævnets samtykke. Bygninger der ikke er til brug for landbruget kan alene godkendes under særlige omstændigheder. Der må ikke anbringes drivhuse, garager, boder, skure og skæmmende indretninger som ledningsmaster og lignende uden nævnets godkendelse.

For Type C, "der væsentligst tænkes anvendt m.h.t. arealet mellem 300 m grænsen og de offentlige veje", må der ikke opføres bebyggelse eller foretages større beplantning. Tilladelse til bebyggelse vil i almindelighed kunne forventes meddelt. Dette gælder dog ikke for bygninger til industrielt brug og større samlede bebyggelser. Der må ikke anbringes drivhuse, garager, boder, skure og skæmmende indretninger som ledningsmaster og lignende uden nævnets godkendelse.

Overfredningsnævnet stadfæstede ved kendelsen Fredningsnævnets afgørelse af 16. juli 1949 med nogle i denne sammenhang uvæsentlige ændringer.

Fredningen blev ved tillægskendelse af 15. oktober 1955 ophævet for så vidt angår en del af matr.nr. 4e Endrup By, Asminderød, der ønskes udlagt til vejforlægning samt for arealet øst derfor. Ved Overfredningsnævnets tillægskendelse af 29. juni 1964 fik ejeren af matr.nr. 11 af Såne tilladelse til at opføre to mindre tilbygninger til den på ejendommen liggende bygning. Overfredningsnævnet bestemte videre ved tillægskendelse af 24. juli 1968, at en tilladelse i den oprindelige kendelse til at opføre et drivhus på matr.nr. 4e, 7d, 7k og 16a Endrup By, Asminderød

Sogn, bortfaldt mod tilkendelse af erstatning til ejeren, da nævnet fandt, at opførelsen af det meget store drivhus ville være virke stærkt skæmmende.

"Forarbejder" til Esrum Sø-fredningen

I Fredningsnævnet for Frederiksborg Amts redegørelse for en plan om fredning af områder ved Esrum Sø fra september 1947 er anført, at redegørelsen udsendes for at gøre lodsejerne bekendt med de i 1943 - 45 udarbejdede planer for fredning af Esrum Sø's omgivelser. Forslaget går først og fremmest ud på at bevare landskabet, men dernæst også på at give almenheden adgang til at færdes og opholde sig i søens nærhed. Af hensyn til friluftslivet stilles der derfor forslag om anlæg af stier, hvile- og udsigtspladser samt lejrpladser. Sådanne anlæg anføres dog næppe at ville få betydning før i fremtiden, hvorimod den egentlige naturfredning allerede er påkrævet nu. Det var for udvalget en opgave at fremkomme med forslag til anlæg af stier, hvor disse kunne tjene til at give vandrende eller cyklende lejlighed til at færdes nærmere søen eller borte fra de offentlige veje, hvor biltrafikken vil dominere. Udvalget har fundet anlæg af sådanne turiststier ønskelig på 4 fire strækninger: 1) i Gribskov fra Nødebovejen ved Skovlyst langs søbredden til Fændrikhus, 2) fra Sørup til Nødebovejen ved Stenholt Mølle, muligt med fortsættelse nordpå langs udkanten af Gribskov, 3) fra den offentlige vej ved Endrup langs søbredden over Esrumgaard's jord og østpå til Harrishøj. Disse stier tænkes anlagt som turiststier som "de grønne områder" ved Furesøen og Bastrup Sø. Formålet er at give almenheden adgang til at færdes i naturen udenfor de slagne veje.

I Larsens, Olriks og Schous beskrivelse af forslaget til fredningsplan for landområdet omkring Esrum Sø fra marts 1945 er der et afsnit om anlæg i forbindelsen med fredningen, der lyder således: "... Stianlæg - for gående eller cyklende - vil være af betydning, hvor de offentlige veje går langt fra søen. Dette er bl.a. tilfældet ved Esrumgård og vest for Sørup. Vejen fra Såne over Jonstrup til Endrup går en stor bue om Kobæk Vig og tillader ved Jonstrup kun i ringe grad udsigt over søen. Naturligvis kan der rejses det spørgsmål, om der er trang til stier, og der kan gøres indvendinger mod deres beliggenhed og retning. Men hensigten med de i forslaget viste stianlæg, der i overvejende grad må formodes at ville blive befærdet af turister, er bl.a. at skaffe disse vejfarende fredeligere færdselsvilkår og dermed større muligheder for at nyde den omgivende natur, end de kan opnå fra vejene med deres stærke og tiltagende trafik. Et andet formål vil være at skaffe adgang til lejrpladser, der udlægges, og til de mindre områder, som skal tjene almenheden til hvile og beskuelse, og som i forslaget tænkes lagt umiddelbart ved søbredden på steder, hvortil der i øjeblikket ingen veje fører. Endelig vil stier på visse strækninger føre turisterne nærmere søbredden og dermed give dem et mere levende indtryk af dennes natur. Stianlæggene tænkes udformet som fællestier for cyklister og fodgængere, idet fodgængertrafikken formodes at blive relativt ringe ... Føres stierne så vidt muligt langs markveje eller langs skel og hegn ... Deres bredde bør i almindelighed sættes til ca. 2,5 m, deraf de 1,5 m til cyklisterne og 1,0 m til fodgængerne". I afsnit om fredningens gennemførelse - måder og midler - er bl.a. anført: "Med hensyn til de anlæg, der tænkes udført i forbindelse med fredningen, stiller forholdet sig på en anden måde. For stianlæggene vedkommende ses der ikke at være mulighed for disses gennemførelse uden særlig lovhjælp. Ganske vist foreligger der tilfælde, hvor udlægning af en sti har fundet sted under en almindelig fredningssag. De i den her omhandlede fredningsplan foreslåede stianlæg må imidlertid antages at blive ret kostbare, hvorfor det næppe vil være muligt at ordne sagen på den måde, at vedkommende kommune påtager sig udførelsen. Spørgsmålet om de arealer, over hvilke stierne skal føres, vil også kunne volde vanskeligheder. Ejendomsøvergange behøver i og for sig ikke finde sted; næsten alle gangstier på landet går over privat grund. En servitut vil da kunne være tilstrækkelig. Hvor der skal udlægges stier af større bredde og med mere omfattende

overfladebehandling, må det dog synes hensigtsmæssigt, at stierne udskilles fra vedkommende ejendom. Endelig må også spørgsmålet om stiernes vedligeholdelse i fremtiden løses. Det synes nærliggende at søge disse forhold ordnet efter de retningslinier, der findes angivet i lov nr. 595 af 13. november 1940 om stianlæg mv. i Københavns grønne områder. Særligt synes bestemmelserne i lovens § 1 om udarbejdelse af planer for stianlæg, i § 2 om erhvervelse af de fornødne arealer, og om pålæg af servitutter med henblik på oprettelse af badepladser og lejrpladser, i § 4 om adgangsret for tilstødende grunde, i § 5 om fremgangsmåden ved erhvervelse af arealer, i § 7 om tilvejebringelse af de fornødne midler til anlæggenes gennemførelse og disse beløbs påligning, i § 8 om anlæggenes vedligeholdelse og i § 9 om stempel- og gebyrfrihed, i tillempet form at måtte kunne optages i et lovforslag. Stiarealernes omfang andrager efter forslaget ca. 20 løb. km stier i 2,5 m's bredde. Hvor stor bekostningen ved deres projektering og udførelse vil blive, er vanskeligt at skønne om. Beløbet vil da antageligt blive noget lignende det til selve fredningen beregnede".

Endrupgård-fredningen

Matr.nr. 4a, 3a, 6a og 6h Endrup By, Asminderød samt matr.nr. 1ab, 1be, 1f og 1g Fredensborg By, Asminderød i Fredensborg Kommune er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 10. oktober 1974.

Fredningen har til formål at bevare området uændret, således at arealerne også fremtidigt skal benyttes som landbrugsarealer. Det skal dog være tilladt at anlægges en golfbane. Det er efter fredningsbestemmelserne bl.a. forbudt at opføre boder, skure og andre indretninger, som kan virke misbrydende. Det naturlige jordsmon må ikke ændres ved afgravning eller opfyldning. Almenheden har ret til færdsel ad et stianlæg over ejendommen forløbende langs golfarealernes ydergrænser.

Ansøgningerne

For stianlæg indenfor Esrum Sø-fredningen, der ligger nærmere end 100 m fra søbredden (Type A), søges der om dispensation til anlæg af grussti og træbroer mv. For den del af traceet der ligger mellem 100 og 300 m fra søbredden (Type B) og længere end 300 m fra søbredden (Type C) anmodes nævnet principalt om at bekræfte ansøgers opfattelse af, at stiprojektet med broer ikke kræver dispensation, da bestemmelserne ikke rummer bestemmelser om stianlæg. Subsidiært ansøges om meddelelse af den nødvendige dispensation også vedrørende type B og C. Der søges om dispensation, hvor afgravning indenfor Type B er nødvendig samt hvor stien med broer skal anlægges indenfor Endrupgård-fredningen.

Ansøgningerne fremgår navnlig af:

- Frederiksborg Amts skrivelse af 20. oktober 2006 med bilag til Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt.
- Protokollerne fra ekspropriationsåstedsforetningerne, hvis løbenumre genbruges i ansøgningen.
- Frederiksborg Amts notat af 26. januar 2006 om vurdering af konsekvenserne for Natura 2000 interesser og Havørn.

- Skov- og Naturstyrelsens tillægsansøgninger af 6. juni 2007 vedrørende matr.nr. 17a Esrum Kloster, Esbønderup, af 18. juni 2007 vedrørende matr.nr. 2e Plejet By, Tikøb og af 18. juni 2007 vedrørende matr.nr. 6h, 6e, 7f og 17 Endrup By, Asminderød.

- Div. kortmateriale bl.a. med angivelse af de konkrete stitraceer.

I amtets ansøgning af 20. oktober 2006 er bl.a. anført:

”Formålet med ... stien er at etablere et sammenhængende, oplevelsesrigt cykel- og gangstinet, med vægt på selve søen og de umiddelbare omgivelser. Stinettet baseres overvejende på de eksisterende stier, samt mark- og skovveje, men enkelte nyanlæg er nødvendige. I nogle tilfælde gør pladsforholdene det umuligt at anlægge stien i eget trace – og her lægges stien på bestående asfaltvej ... Cykelstierne anlægges i 2 m’s bredde med et stabiltgrus lag a 20 – 25 cm’s tykkelse med topning af lergrus på ca. 5 cm’s tykkelse. Enkelte steder er det nødvendigt at sikre stianlægget med et underlag af fiberdug, som ikke vil kunne ses. På hver side af stien indgår et areal i 1 m’s bredde – væsentligst for at sikre afstand til hegn og dyrkningsarealer. Vedligeholdelsen består her af slåning af vegetationen, når det er nødvendigt ...”. Ansøgningen omfatter nedenstående ejendomme:

Nr. 6 matr.nr. 4a, 3a, 6a, 6h Endrup By, Asminderød og matr.nr. 1g, 1ab, 1be, 1f, Fredensborg By, Asminderød med en stilængde på ca. 2.600 m, der er omfattet af Type A og Endrupgård-fredningen.

Nr. 7 matr.nr. 6e og 7f Endrup By, Asminderød, der er omfattet af Type B og C.

Nr. 8 matr.nr. 16c Endrup By, Asminderød, der er omfattet af Type B.

Nr. 9 matr.nr. 17b og 1a Esrumkloster, Esbønderup med en stilængde på ca. 85 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 10 matr.nr. 17 og 8b Endrup By, Asminderød, der er omfattet af Type B. ”I forbindelse med en overgang fra stien på matr.nr. 17 til Endrup By til 8a Endrup By og mere mod nord tilbage fra matr.nr. 8a Endrup By til matr.nr. 8b Endrup By, skal der af trafiksikkerhedsmæssige grunde (oversigt) ske en afgravning af bakken langs vejen på matr.nr. 17 Endrup By på en strækning af ca. 100 m og i 2 – 5 m’s afstand af vejen. Afgravningen skal udformes med en svag hældning op mod marken. Baggrunden for ønsket om afgravning er, at oversigtsforholdene mod nord er meget ringe, men kan øges ved afgravning”.

Nr. 11 matr.nr. 9a Jonstrup By, Tikøb, der er omfattet af Type B. ”Det påtænkte stiforløb passerer igennem ret fugtige områder, hvor der påtænkes lavet en simpel træbro uden rækværker i ca. 2½ m’s bredde og 40 – 50 m’s længde på pæle”.

Nr. 12 matr.nr. 10 Jonstrup By, Tikøb, der er omfattes af Type B. "Det påtænkte stiforløb passerer fugtige områder over en kort strækning i den sydlige del af matriklen. Her påtænkes anlagt en træbro, som dimensioneres, så den kan bære kreaturer og med en længde af 10 – 20 m".

Nr. 13 matr.nr. 5a Jonstrup By, Tikøb med en stilængde på ca. 800 m, der er omfattes af Type A. "Det planlagte stiforløb placeres så langt ud mod træbevoksningen langs søbredden som muligt".

Nr. 14 matr.nr. 2f Jonstrup By, Tikøb med en stilængde på ca. 45 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 15 matr.nr. 2b Jonstrup By, Tikøb med en stilængde på ca. 100 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 16 matr.nr. 1e Såne By, Tikøb med en stilængde på ca. 325 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 17 matr.nr. 5b Såne By, Tikøb med en stilængde på ca. 120 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 18 matr.nr. 5a Såne By, Tikøb med en stilængde på ca. 150 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 20 matr.nr. 1a og 2e Plejet By, Tikøb med en stilængde på ca. 550 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 21 matr.nr. 3d Plejet By, Tikøb med en stilængde på ca. 300 m, der er omfattet af Type B. "I skellet mellem matr.nr. 3d Plejet By, Tikøb og matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb starter et kildefødt vandløb. Stien skal passerer vandløbet og fortsætte ind på matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb, hvor der er ret fugtigt. Dette vil derfor kun kunne lade sig gøre, hvis der anlægges en simpel træbro uden rækværker i en bredde af ca. 2½ m og en samlet længde på 15 – 20 m, hvoraf ca. 5 m på matr.nr. 3d Plejet By, Tikøb".

Nr. 22 matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb med et stilængde på ca. 315 m, der er omfattes af Type B. "I skellet mellem matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb og matr.nr. 3d Plejet By, Tikøb starter et kildefødt vandløb. Stien skal passerer vandløbet fra matr.nr. 3d Plejet By, Tikøb og fortsætte ind på matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb, hvor der er ret fugtigt. Dette vil derfor kun kunne lade sig gøre, hvis der anlægges en simpel træbro uden rækværker i en bredde af ca. 2½ m og en samlet længde på 15 – 20 m, hvoraf ca. 10 - 15 m på matr.nr. 3a Plejet By, Tikøb".

Nr. 24 matr.nr. 17a Esrumkloster, Esbønderup med et stilængde på ca. 40 m, der er omfattet af Type A.

Nr. 25 matr.nr. 1oc Endrup By, Asminderød med et stilængde på ca. 12 m, der er omfattet af Type A.

Af Skov- og Naturstyrelsen, Statsskovdistrikt Frederiksborgs tillægsansøgninger fra juni 2007 fremgår:

Nr. 6. Skovdistriktet har konstateret, at der på en mindre delstrækning af de ca. 160 m, hvor cykel- og gangstien løber gennem et udyrket delvist vådt område, kunne være behov for at anlægge en træbro for at bevare de nuværende hydrologiske forhold så upåvirket som muligt. Stiforløbet er dette sted omfattet af Endrupgård-fredningen.

Nr. 7. Skovdistriktet har konstateret, at der er behov for en mindre afgravning/terræudjævning på begge sider af indkørslen, så denne kan passeres i niveau med denne.

Nr. 10. Af trafikikkerhedsmæssige grunde vil skovdistriktet arbejde for, at det planlagte stiprojekt i et samarbejde med kommunen ændres, således at de 2 passager af Endrupvej ændres fra overgange til rørunderføringer. Såfremt denne ændrede stiføring ikke kan opnås, søges om tilladelse til at dele af den afgravede jord på matr.nr. 17 genanvendes på matriklen og matriklen overfor for at føre stien op i niveau med landevejen ved passagen af denne.

Nr. 20. Skovdistriktet har konstateret, at der på en delstrækning af de ca. 140 m, hvor cykel- og gangstien løber nærmest søen, er behov for at anlægge en træbro for at passere et vådt område. Der søges derfor om dispensation til anlæg af træbro i indtil 2,5 m's bredde, hvor det er nødvendigt for at passere den vældprægede strækning.

Nr. 24. Skovdistriktet har oplyst, at distriktet er blevet enige med ejeren om et nyt stiforløb, der i højere grad tilgodeser ejerens ønske om uforstyrrelighed, samtidig med at cykelstien bibeholdes som natursti og muligheden for at formidle Esrum Kanalen forbedres. Det ændrede forløb forudsætter, at cykelstien føres over Esrum Kanal på en ca. 40 m lang og ca. 3 m bred træbro udført på nedrammede pæle.

Frederiksborg Amts notat af 26. januar 2006 om vurdering af konsekvenser for Natura 2000 interesser og havørn

I notatet anføres, at de foreslåede stiforløb kan berøre:

EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 108 Gribskov, inkl. sydenden af Esrum Sø.

EF-habitatområde nr. 117 Gribskov.

EF-habitatområde nr. 190 Esrum Sø mv.

Udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne langs stiforløbet er angivet i notatets tabel 1. Beliggenheden af mange af forekomsterne gør, at de slet ikke vurderes at kunne påvirke stiforløbene. Derfor er der på baggrund af amtets registreringer af forekomster udvalgt følgende, som vurderes af betydning at omtale nærmere i forhold til de enkelte stiforløb:

F108: Hvepsevæge, sortspætte, rødrygget tornskade og plettet rørvagtel.

H117: Stor vandsalamander samt elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld.

H190: Riggær samt elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld.

Der er herved henset til artslevesteder og naturtyper, som ligger nær ved stiforløb, hvor der vil skulle foretages nyanlæg eller andre anlægsarbejder, og som derfor måske direkte eller indirekte kunne blive påvirket heraf. Endvidere er der henset til ynglesteder og resteområder for fugle nærmere end 300 m fra stierne samt til ynglesteder for stor vandsalamander, der ligger indenfor 150 m fra stiforløbet, idet stor vandsalamanders levesteder på land hovedsageligt vil findes indenfor 150 m fra ynglevandhullerne. For så vidt angår områder ved Esrum Sø-fredningen er nærmere anført: "Umiddelbart vest for Esrum Søvej er stien foreslået etableret ved anlæg ovenpå en eksisterende trampesti, der ligger på et højtliggende terrænforløb langs Esrum Sø, umiddelbart udenfor grænsen til habitatområdet. Mellem stien og søbredden findes en smal træbevoksning, der repræsenterer naturtypen elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld (91E0). I dette tilfælde er naturtypen betinget af, at jordbunden er påvirket af væld i et område, der strækker sig til søbredden, men starter inde i landet på den anden side af stien. Bevoksningen er ikke beskyttet som fredskov, men skal bevares ifølge fredningskendelse for området. Stien foreslås anlagt med grus i ca. 2 m's bredde. For

at sikre imod påvirkningen, må stien ikke udvides ind i bevoksningen af naturtyper i habitatområdet. Desuden er det væsentligt, at anlægget ikke reducerer vældpåvirkningen af bevoksningens jordbund inde i habitatområdet – f.eks. ikke spærrer eller dræner i forhold til den nuværende tilstrømning gennem jorden. Den endelige udformning af anlægget skal godkendes af Landskabsafdelingen ... Nær Kobækken øst for Kobæk Vig foreslås en strækning af stien anlagt ca. 15 m fra habitatområdet, der her indeholder en forekomst af naturtypen rigkær (7230) i et moseområde. Uden for habitatområdet og rigkæret strækker moseområdet sig lidt videre op langs Kobækken, hvor stien føres over det ved nyanlæg af en ca. 3 m bred træbro. Nord for broen fortsættes stien langs kanten af moseområdet ved anlæg af en ca. 2 m bred grussti ovenpå en eksisterende trampesti. De beskrevne anlæg og deres linieføring vurderes ikke at medføre påvirkninger ind i rigkæret”. Samlet vurderes det, at de foreslåede stiforløb ikke vil medføre forringelser af naturtyper og levesteder, der er grundlag for udpegningen af Natura 2000 områderne, eller betydelig forstyrrelse af de arter, for hvilke områderne er udpeget – herunder ved påvirkning fra ændringer uden for områderne.

Om havørne anføres i notatet, at ”ifølge DOF har antallet af restende ørne ved Esrum Sø været stigende gennem de sidste 10 år (op til 10 fugle samtidig), og de har opholdt sig i området i en stadig større del af året. Specielt har et par ældre ørne været trofaste gæster de seneste år, og det må antages, at der er tale om et potentielt ynglepar. Ifølge DOF har pynten vest for Skovlund i mange år været fast overnatningsplads for havørne. På pynten findes en gruppe ældre egetræer af tilstrækkelig størrelse til at bære en havørnerede, og stedet må anses for det mest sandsynlige bud på en redeplacering. DOF gør opmærksom på, at erfaringer fra danske og udenlandske ynglelokaliteter for havørne viser, at et havørnepar kræver en forstyrrelsesfri zone på min. 300 m rundt om redetræet, for at kunne yngle med succes. Ifølge DOF fouragerer havørne i et bredt bælte af Esrum Sø fra Sandporten til bunden af Kobæk Vig og tiltagende også i Møllekrogen i sydenden af søen. Heraf er området omkring den vestlige side af Eskehoved samt Kobæk Vig af størst betydning. Havørnen er en imponerende fugl, der inden for de seneste år er begyndt at yngle på foreløbigt få steder i Danmark. Den er internationalt beskyttet, idet den bl.a. er på bilag 1 til EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. Det betyder, at dens væsentligste forekomster f.eks. kan blive grundlag for udpegningen af EF-fuglebeskyttelsesområdet. Hvorvidt andre forudsætninger end placeringen af de foreslåede stiforløb vil være nødvendige, for at havørnene kan etablere sig som ynglende i området, ligger udenfor rammerne af nærværende vurdering. Amtet ønsker dog ikke, at stiforløbene i sig selv skal være en hindring. Derfor er stiforløbene ved Skovlund og Eskehoved ... nu blevet justeret. Således at de områder, som DOF har udpeget som væsentlige fødesøgningsområder og potentielt yngleområde for havørn, ikke berøres af stiforløbene.”

Stianlæg inden for fredet område, der ikke er omfattet af ansøgningerne

For så vidt angår en del fredede ejendomme har ansøger oplyst, at stianlægget ikke er i strid med de pågældende fredningsafgørelser og at der af den grund ikke foreligger ansøgninger vedrørende matr.nr. 29 og 3g, 31, 3 an, 3 al Sørup By, Grønholt, angående Overfredningsnævnets kendelse af 25. marts 1939 – Møllekrogfredningen, matr.nr. 1ab Fredensborg By, Asminderød, vedrørende Overfredningsnævnets kendelse af 20. juli 1936 om sikringen af udsigten fra Slotshaven gennem Bred Alle over Esrum Sø samt matr.nr. 8a Endrup By, Asminderød angående Overfredningsnævnets kendelse af 30. maj 1975 om fredning af Danstruplund.

Der foreligger heller ingen ansøgning vedrørende Esrum Sø-fredningen, hvor stianlægget forløber på eksisterende offentlig vej på matr.nr. 4a, Plejet By, Tikøb.

Andre afgørelser efter naturbeskyttelsesloven

Frederiksborg Amt meddelte ved afgørelser af 6. december 2006 sig selv dispensation fra de generelle beskyttelsesbestemmelser om beskyttede naturtyper, søbeskyttelseslinien og fortidsmindebeskyttelseslinien, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, jf. §§ 3, 16 og 18 til gennemførelse af stiprojektet og herunder med anlæg af træbroer. Afgørelserne er påklaget til Naturklagenævnet.

Besigtigelse og møde

Fredningsnævnet foretog den 12., 13. og 25. juni 2007 besigtigelse og holdt i tilknytning dertil møde om sagen. Lodsejerne, Skov- og Naturstyrelsen, Frederiksborg Statsskovdistrikt, de 3 kommuner, DN, Friluftsrådet og DOF var inviteret til at deltage. Størstedelen af ansøgte stitrace blev besigtiget. Forslag fra lodsejere til alternative stiførøb blev også besigtiget i fornødent omfang.

Skov- og Naturstyrelsen ved statsskovdistriktet

Statsskovdistriktet ved Jens Bjerregård Andersen og Ole Andersen bekræftede, at Skov- og Naturstyrelsen har overtaget sagen som led i strukturreformaftalerne, hvori også kommunerne er part. Styrelsen kan som det klare udgangspunkt henholde sig til det af amtet anførte i ansøgningen og i notatet om Natura 2000 interesserne, som styrelsen er enig i. Der blev redegjort for forløbet frem til vedtagelsen af Esrum Sø-fredningen og de skiftende regionplaner mv. om anlæg af en søsti. Det var ikke for at beskytte natur, landskab eller lodsejere, at der ikke i frednings-afgørelsen blev medtaget bestemmelser om en større sti. Dette skyldtes, i denne sammenhang, uvedkommende overvejelser om økonomi og de daværende kompetenceforhold. Formålet med at etablere en ubrudt sti med grusbelægning for gående og cyklende er rekreativ. Stien skal ikke etableres af trafikmæssige hensyn. Græsrabatterne langs stien skal slås et par gange om året. Der vil kun i meget begrænset omfang skulle ske jordreguleringer, men der vil blive tilkørt stabilt grus og ler som belægning. Efter nogle år vil stien blive grønnere og nok noget smallere og den vil ikke syne af meget i landskabet.

Der yngler ikke havørne i området, men der opholder sig regelmæssigt havørne navnlig ved småsøer i Gribskov og omkring Eskehoved. Esrum Sø er ikke EF-fuglebeskyttelsesområde, men området har store naturværdier, som også efter de internationale regler skal beskyttes. Der er derfor ved placeringen af stien taget udstrakt hensyn til områdets naturværdier og de internationale forpligtelser og strækninger tæt ved søbredden er flere steder fravalgt af hensyn til f.eks. havørnene. Stiforløbet er undervejs flyttet bl.a. på grund af indvendinger fra DOF. Påvirkning af fugle som sangsvaner og gæs vil være meget lille, f.eks. i forhold til påvirkningen fra sejlads.

Stien skal anlægges på de eksproprierede arealer, der i marken er markeret med pæle. Afgørende for om et areal er omfattet af henholdsvis zone A, B eller C må være, hvad der fremgår af fredningskortet, uanset om søbredden senere måtte have flyttet sig. Hvis vægtige naturmæssige grunde tilsiger, at stien flyttes lidt uden for de eksproprierede arealer, må dette efter sædvanlig praksis kunne ske indenfor de trufne afgørelser. Nævnet kan dog eventuelt meddele tilladelsen på vilkår om, at stien visse steder skal flyttes nogle m.

Fredningsnævnet

Fredningsnævnet, ved formanden, bemærkede, at det nye nævn behandler sagen helt uafhængigt af den forhåndstilkendegivelse, som formanden for det tidligere nævn har fremsat.

Særlige bemærkninger vedrørende nogle af ejendommene

Nr. 24. Forholdene omkring porten, kanalen, Pramdragerstien og Fiskebro blev forevist. Ejeren oplyste, at han har indgået en aftale med statsskovdistriktet om regulering af de matrikulære forhold, således at skellet kommer til at ligge, hvor der er hegnet. Statsskovdistriktet oplyste, at den gamle Pramdragersti vil indgå i det samlede stiforløb på en mindre strækning, hvorefter der skal etableres en træbro – eventuelt af læketræ - ind over kanalen og i en bue henover terrænet til marken, hvor den skal fortsætte i et trace, der efter lodsejer nr. 9's ønske i givet fald skal følge pløjeretningen. Kanalen vil blive opgravet og frilagt på en kortere strækning for at genetablere en del af den historiske kanal, der blev gravet til transport af tømmer. Kulturarvsstyrelsens tilladelse er fornøden. Endvidere skal der gives tilladelse af kommunen efter § 3. Flere lodsejere foreslog, at stien af formidlingsmæssige årsager samt af hensyn til lodsejere, naturen og dyrelivet, inkl. ørnene, i stedet bør følge kanalen til kort før Frederiksværksvej.

Nr. 9. Ejeren fandt, at ansøgte stiforløb på uheldig måde - og til stor skade for ørnene og andre fugle og naturen i øvrigt - vil skære hans ejendom over. Forskellige alternativer blev besigtiget. Ejeren m.fl. foreslog, at stien i stedet placeres lige syd for Frederiksværksvej/Esrumvej. Stien kan i givet fald afskærmes ved opsætning af hegn. Han er fleksibel med hensyn til den eksakte placering og herunder om stien bør løbe syd eller nord om hans lade og han lægger gerne jord til sådant stianlæg. Statsskovdistriktet fandt ikke, at det vil være heldigt at anlægge stien i større afstand fra søen og lige ved en befærdet landevej, hvorfra der ikke særlig udsigt. Der var forslag om, at stien mod øst kunne passere udsigtsbakken.

Nr. 20 - 23. Det af amtet foreslåede forløb, der blev besigtiget, føres nedenfor en bakke i en lavning, hvor der er et kildevæld og nogle steder noget sumpet. Det er nødvendigt med 2 lave træbroer uden rækværk. En bro skal slå et blødt sving. Stien skal delvist løbe langs Esrum Søvej. Flere lodsejere mv. mente, at det var bedre, hvis stien blev placeret længere mod nord og gerne langs landevejen. Morten Timmermann, Helsingør Kommune, anførte at der er planer om at prøvelukke Esrum Søvej midtvejs, hvor der er et badested, hvis stiprojektet gennemføres.

Nr. 16 - 19. Ansøgte stiforløb blev besigtiget. Flere steder er traceet tæt på skrænten. Dette gælder især på nr. 16 og på nr. 17, hvor ejerne udtrykte bekymring for erosionsfare og ødelæggelse af skrænten. Stien vil på nr. 18 blive ført på marksiden af læhegnet ved grusvejen. Dette skyldes hensyn til ejeren, således at der ikke bliver udsyn over bygningerne fra stien. Efter bakken føres stien gennem hegnet for at fortsætte ad den eksisterende grusvej. Et stykke nærmere søen skal stien føres over marken langs skovbrynet. Ejeren påpegede, at der påtænkes ført sti gennem hidtil uberørt type A-område, der ikke er åbent for offentligheden. Hvis der med ejeren ville kunne opnås enighed herom, var statsskovdistriktet ikke afvisende overfor forhandlinger om forløb lidt længere fra søbredden. Det samme gælder eventuelt ved nr. 17 og 16. Hertil anførte flere ejere, at så ville stien komme uønsket tættere på husene. Ejeren af nr. 16 bemærkede, at der ikke er planlagt rasteplasser eller lignende og at det derfor må antages, at folk vil slå sig ned på skrænten for at nyde udsigten og hvile benene, hvorved yderligere slid på skrænten er uundgåelig. Selv om stien ud for hans

anlægsbro føres nogle m længere væk fra søbredden, vil folk utvivlsomt tage ophold på broen, hvis der bliver offentlig adgang til området. Der er ikke noget sted på den anden side af søen, hvor den eksisterende sti går så tæt på søen, som der på denne side af søen projekteres med.

Statsskovdistriktet gjorde opmærksom på, at den endelige placering af det eksproprierede areal først vil blive fastlagt i samarbejde med entreprenøren, når stien skal anlægges og kunne derfor ikke vedrørende dette område, under besigtigelsen, med sikkerhed angive det eksakte forløb. Ansøger har valgt et stiforløb tæt ved søen og længere fra beboelsesbygningerne bl.a. under hensyntagen til ejernes privatliv. Flere ejere har foreslået forskellige alternative stiføringer længere fra søbredden og delvist ad privatveje og markveje. De alternative ruter blev drøftet og i vist omfang besigtiget.

Nr. 15. Stien er planlagt tæt på skrænten. Der er mange bisonokser på ejendommen.

Nr. 14. Stitraceet ligger ret tæt på søbredden. Ejeren påpegede, at der ikke i dag er offentlig adgang til området, hvor der er en privat bådebro og en lille ryddet solplads. Med stianlægget vil offentligheden få adgang til dette område, og det må formodes, at folk vil slå sig ned på det ryddede areal og på bådebroen. Ejeren har netop tilkøbt det omhandlede areal fra naboen for at kunne få et lille sted ved søen og ønsker ikke at få sin ejendom skåret over. Matrikelgrænsen blev drøftet. Ejeren foretrak stiforløb længere væk fra søen, hvor der er god udsigt og mulighed for anlæg af rasteplads i forbindelse med en gammel grusgrav og afgiver gerne afgive jord til en sådan rasteplads.

Nr. 13. Stitraceet ligger ret tæt på søbredden. Ejeren har en privat bådebro. Ny opfyldning blev konstateret.

Nr. 12 og 11. En eksisterende træbro og et ret sumpet areal blev besigtiget. Der er eventuelt nyanlæg. Det planlagte broforløb vil blive af tilsvarende type, dog nok lidt bredere. Stitraceet er flyttet lidt væk fra vinmarkerne.

Nr. 10. Bl.a. den jordknold der ønskes fjernet blev besigtiget. Stien foreslås ud for ejendommen ført over på den anden side af den smalle, men befærdede Fredensborgvejen, hvor det blev konstateret at bilerne kører stærkt. Ansøger mente, at dette skyldes hensyn til lodsejeren og herunder beboelsesbygningens placering i forhold til sø og landevej. Alternative forslag og herunder etablering af 2 tunneler blev drøftet. Der var enighed om, at drøftelserne må fortsætte, bl.a. med kommunen.

Nr. 6. Stiforløbet og herunder grænsen mod syd blev gennemgået. Granbevoksningen mod nord samt forskellige muligheder for gennemførsel af stien blev drøftet.

Nr. 25. Grundejerforeningsformanden ønskede stien flyttet mod nord og ytrede betænkeligheder ved, om stien kunne åbne op for, at offentligheden ville benytte foreningens friareal.

Udtalelser fra myndigheder og foreninger

Helsingør Kommune har ved skrivelser af 14. maj 2007 og 14. juni 2007 anbefalet, at der gives dispensation til anlæggelse af stien under forudsætning af, at Natura 2000 interesserne bliver varetaget, jf. Frederiksborg Amts notat af 26. januar 2006. Den kommende sti skal være en vandre- og cykelsti og skal give gæsterne en oplevelse af natur, landskaber og nærhed om søen. Kommunen kan derfor ikke støtte lodsejeres alternative forslag om i højere grad at friholde private arealer nær

søen og i stedet lægge stien nærmere Esrumvej og Esrum Søvej. Kommunen har besluttet at prøvelukke Esrum Søvej, når stien etableres.

Fredensborg Kommune har ved skrivelse af 31. maj 2007 vurderet, at de krævede nyanlæg og omlægninger kun vil indebære et meget beskedent indgreb i de landskabs- og naturværdier som er formålet med fredningerne. En undtagelse er dog delstrækningen langs Endrupvej, som kræver terrænændringer. Men denne strækning ligger til gengæld op ad Endrupvej, som i forvejen er et "indgreb" i naturen. Kommunen finder derfor, at der bør gives dispensation til gennemførelsen af stiforløbet til gavn og glæde for friluftslivet og de rekreative udfoldelsesmuligheder i regionen.

Gribskov Kommune har ved skrivelse af 22. juni 2007 indstillet, at der meddeles dispensation til anlæg af sti rundt om Esrum Sø. Kommunen ønsker vedrørende traceet, at stien føres nordpå langs Esrum Kanalen til Frederiksværksvej og langs Frederiksværksvej til Helsingør Kommune, svarende til lodsejeres alternative forslag.

Danmarks Naturfredningsforenings afdelinger for Fredensborg, Gribskov og Helsingør har ved skrivelse af 13. juli 2007 henvist til Naturfredningsrådets udtalelse som er citeret i indledningen af Overfredningsnævnets kendelse om Esrum Sø-fredningen. Endvidere er anført, at når der ikke allerede i 1952 blev anlagt en sti rundt om Esrum Sø skyldes det formentlig, at søen på det tidspunkt, med datidens trafikmidler, lå langt fra København. Udviklingen har medført, at afstanden fra København til Esrum Sø ikke længere har samme betydning. Dertil kommer, at Helsingør, Fredensborg og Hillerød efterhånden er så store, at der er behov for rekreative områder til disse byers befolkning. Omkring alle større søer er der anlagt rekreative stier, som benyttes meget af både lokalbefolkningen og af folk fra andre dele af hovedstadsområdet. Der har længe været behov for en sti gennem det åbne land på østsiden af Esrum Sø som supplement til stien gennem skoven på vestsiden af søen. Det understreges, at det skal være en rekreativ sti i eget trace, ikke en trafiksti langs en trafikeret vej. Hvis der ikke er andre muligheder, kan stien eventuelt over en kortere strækning føres ad en eksisterende vej, men kun hvis gående og cyklister sikres ved anlæg af trafikchikaner, bump, bomme o.l. eller ved anlæg af en særlig cykel- og gangsti langs med vejen. DN anbefaler, at Fredningsnævnet giver de nødvendige dispensationer til anlæg af den planlagte sti, således som der er mulighed for ifølge fredningskendelsen. Foreningen har ingen indvendinger imod selve stiforløbet, som det så ud efter ekspropriationsforretningen. Det vurderes, at den planlagte sti er af så beskedne dimensioner i forhold til landskabet som helhed, at det ikke vil have nogen negativ effekt på oplevelsen af landskabet, forudsat at stien følger terrænet op og ned. Fuglelivet er der taget rimelig hensyn til ved planlægningen af stiforløbet. Derimod kan der lokalt være nogle negative effekter af stianlægget, som imidlertid kan undgås ved passende forholdsregler. Der må ikke ske ændringer af de hydrologiske forhold. Hvor stien nødvendigvis skal føres gennem et vådområde, skal det ske på en træbro, og ikke på en dæmning eller lignende. I forbindelse med anlægsarbejderne skal påvirkningerne af det omgivende terræn og vegetationen minimeres, således at dybe hjulspor og sammenpresning af jorden undgås, f.eks. ved at der anvendes små, lette entreprenørmaskiner. Hvor stien forløber oven for skrænten mod Esrum Sø, bør der mindst være et par m mellem stien og kanten for at forhindre udskridning. For at forhindre kørsel med mountainbikes bør der anbringes forskudte bomme på stien på steder, hvor den stiger/falder stejlt. Ud fra et landskabeligt synspunkt har DN ingen indvendinger mod, at der ved Kobæk Vig, hvor stien på en kort strækning forløber øst for Endrupvej, sker bortgravning af vejskrænten for at forbedre oversigtsforholdene. Fra en trafikikkerhedsmæssig vurdering vil DN dog langt foretrække, at de to projekterede overgange over vejen – og især den overgang, der tænkes placeret lige ved grænsen mellem Helsingør og Fredensborg Kommune – erstattes af en simpel tunnel.

Friluftsrådet har ved skrivelse af 3. juli 2007 anført, at rådet ønsker at fastholde det af amtet foreslåede stiforløb. Det foreslåede stiforløb langs Esumvej kan ikke betragtes som en rekreativ sti, men må opfattes som en trafiksti, hvor gående og cyklende vil blive generet af biltrafik og få ødelagt deres naturoplevelse. Et stiforløb langs Søvej og Endrupvej vil ligeledes ændre stibetegnelsen. Selv om det ikke er nødvendigt at gå klods op ad søen hele tiden, vil en sti, der følger landevejen flere km, ikke kunne defineres som en rekreativ sti. Den stærke trafik på Endrupvej gør de to passager af vejen, før og efter Endrupvej nr. 45, meget risikofyldte. Rådet vil derfor meget stærkt anbefale, at der arbejdes videre med stiunderføringer på disse steder. Hele ideen med en sti rundt om søen vil blive ødelagt, såfremt adskillige lange stræk går langs stærkt befærdede veje, uden væsentligt naturindhold. En nyanlagt grussti vil selvfølgelig kunne ses, men det tager ikke lang tid, før den falder ind i landskabet. Der er et stort behov for stien.

Dansk Ornitologisk Forening har ved skrivelse af 30. april 2007 meddelt, at DOF ikke har indvendinger mod de ansøgte dispensationer.

Udtalelser fra lodsejer nr. 6, 9, 12 – 16, 18, 19, 21, 23 og 24

Lodsejerne har ved advokat Birgitte Refn Wenzel kommenteret ansøgningerne ved skrivelser af 8. december 2006, 11. juni 2007, 25. juni 2007, 20. juli 2007 og 27. august 2007, der er vedlagt en række bilag. Advokaten har endvidere afgivet et mundtligt indlæg under mødet i forbindelse med besigtigelsen, der i det væsentlige er i overensstemmelse med de skriftlige indlæg.

Påstande

Lodsejerne har nedlagt påstand om, at der meddeles afslag på ansøgningerne om dispensation, principalt under henvisning til, at der ikke er hjemmel til at dispensere til det ansøgte i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, subsidiært idet dispensation ikke er mulig på grund af bestemmelsen i § 50, stk. 2, om forringelse af internationale naturbeskyttelsesområder og mere subsidiært i henhold til § 50, stk. 3, da vægtige hensyn taler imod at give dispensation.

Der kan ikke gives dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1

- Det ansøgte er i strid med fredningernes formål

Formålet med Endrupgård-fredningen er at bevare områdets naturtilstand.

Af Esum Sø-fredningsafgørelsen fremgår, at formålet med denne fredning er, at området skal forblive henliggende i sin nuværende tilstand, og der må således ikke ske ændringer i områdets tilstand. Udsigten over søen skal beskyttes og de særlige skønhedsværdier, der har betydning for landskabet omkring søen skal bevares. Det er derimod ikke et formål at skaffe offentligheden adgang til det fredede område.

Den del af det oprindelige forslag, der vedrørte anlæg af en ikke sammenhængende offentlig sti blev ikke medtaget i den endelige fredningskendelse. Af redegørelsen fra september 1947 fremgår, at man antog, at der var hjemmel til at indsætte bestemmelser om stier i fredningsafgørelsen og herunder bestemmelser om almenhedens færdselsret og ekspropriation til stiudlæg, hvilket da også fremgik af den daværende naturfredningslovs § 1 og § 13. Det var imidlertid et åbent spørgsmål,

hvordan man skulle skaffe midlerne til de egentlige anlægsudgifter. Når det blev besluttet at udtage en så væsentlig del af det oprindelige forslag, kan en beslutning om en endnu større, nu sammenhængende, sti alene ske ved en ny fredningsafgørelse, og ikke ved en dispensation fra den fredning, hvor man fravalgte bestemmelser om offentligt stianlæg. De stianlæg der omtales i fredningskendelsen, og som Fredningsnævnet kan give tilladelse til, må antages at være mindre private stier, og ikke en bred, grusbelagt og dominerende offentlig sti.

Etablering af den 2 m brede dominerende offentlig grussti med 2 m's rabat og træbroer mv. vil udgøre en meget voldsom og uønsket ændring af området og landskabsindtrykket, bl.a. derved at stiføringen planlægges ført tæt ved søbredden, hvilket vil ødelægge oplevelsen af et uberørt område. Etableringen af stien vil indebære afgravning af mange tons jord og påfyldning med mange tons grus uanset, at Esrum Sø-fredningen indeholder et udtrykkeligt forbud mod afgravning og opfyldning. Etablering af stien vil endvidere betyde, at en række træer og planter skal fjernes i strid med de i sagen omhandlede fredningskendelser. Området vil herved blive mere parklignende. Udviklingen siden en tilsvarende sti blev anlagt ved Bastrup Sø viser, at området vil blive parklignende og stærkt domineret af grusstien, der heller ikke med tiden vil komme til at gro til. Stiføringen vil bringe offentligheden hen til private markveje, hvor der pt. ikke er offentlig adgang, og disse stier fører visse steder videre til meget sårbare naturområder, der er hjemsted for mange fugle og andre dyr, hvis levesteder vil blive forstyrret. Det må bl.a. forventes, at de gående og cyklende vil søge ned til søen fra stien og at der vil ske et hårdt slid af f.eks. søbredden. Stien vil få stor negativ betydning for de naturvidenskabelige interesser i området.

Det ansøgte er således i strid med formålet med Esrum Sø-fredningen og Endrupgård-fredningen, og i øvrigt også med Danstruplund-fredningen, som der ikke ansøgt om dispensation fra.

- Der er kun begrænset adgang til at dispensere fra fredninger

Dispensationsadgangen er efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, begrænset til spørgsmål af helt underordnet betydning og tidligere ansøgninger om byggeri mv. i det fredede område er da også sket ved egentlige ændringer af fredningskendelsen. Det ansøgte meget omfattende projekt kan klart ikke beskrives som værende af helt underordnet betydning.

Det følger af praksis, at større stianlæg i fredede områder forudsætter en ny fredningsafgørelse. Praksis fra Overfredningsnævnet, som der henvises til i forarbejderne til 1992-loven, viser således klart en meget restriktiv dispensationspraksis. Dette ses bl.a. af:

OFNO 307-6/85, afgørelse af 13. maj 1985 om regionalt cykelvejnet på Bornholm

Bornholms Amtsråd ønskede som led i et 200 km langt regionalt cykelvejnet at etablere en 5 km lang cykelsti. Ca. 3 km af stistrækningen ville løbe gennem et fredet område. Fredningen gav almenheden ret til at færdes til fods i området, og bevoksninger skulle bevares urørte og ubeskadigede. Stien skulle være på 2 – 2,5 m bred. Fredningsnævnet fandt – under hensyn til omfanget af foranstaltningerne og til åbningen af stien for cyklister, at projektet ikke kunne gennemføres ved dispensation. Overfredningsnævnet stadfæstede Fredningsnævnets afgørelse med følgende begrundelse: "Efter hvad der er oplyst om projektets karakter og omfang og om området naturinteresser, kan der ikke ses bort fra, at anlægget af den projekterede cykelvej og den som følge heraf forventede øgede færdsel i området vil medføre et sådant rekreativt pres på de arealer, hvorigennem cykelvejen forløber, at dette kan true områdets biologiske og geologiske værdier. Anlægget af den projekterede cykelvej vil, med de konsekvenser dette medfører, derfor indebære en videregående afgivelse fra fredningsbestemmelserne for området, hvorfor projektet ikke vil kunne gennemføres ved dispensation i medfør af naturfredningslovens § 34."

Afgørelsen viser, at der skal foretages et konkret skøn over, hvor omfattende det pågældende anlæg vil være for området, herunder konsekvenserne etablering af cykelsti. I den pågældende sag var konsekvenserne af at åbne området for cyklister for omfattende til, at der kunne meddeles dispensation. Det samme gælder nærværende sag, hvor der i givet fald åbnes op for gennemkørende færdsel for cyklister, hvilket vil være et meget forstyrrende og belastende element i det fredede område. Endvidere kan bl.a. henvises til OFNO 113-5/80, afgørelse af 23. november 1979 om etablering af stier omkring Fulden By.

- Lex specialis

Etablering af en offentlig sti gennem de fredede områder indebærer krav om erstatning fra lodsejerne. Det gøres som følge heraf gældende, at dispensation fra fredningsbestemmelser kan kun gives i de tilfælde, hvor der ikke opstår krav om erstatning, idet Fredningsnævnet ikke under en dispensationssag er berettiget til at yde erstatning. Da lodsejerne har krav på erstatning, hvis stien etableres, kan der ikke gives dispensation til det ansøgte. At lodsejerne har krav på erstatning, er endvidere udtryk for, at der er tale om et voldsomt indgreb. Udlæggelse af en sti i et fredet område til brug for offentligheden bør ske efter reglerne i naturbeskyttelsesloven om fredning, og kan ikke ske efter reglerne i vejloven. Fredningsmyndighederne er de rette til at afgøre, hvordan der skal forholdes i et fredet område. At følge en fremgangsmåde, hvor der først sker ekspropriation af visse arealer i et fredet område, hvorefter der ansøges om dispensation er betænkeligt. Hvis myndighederne vil anlægge en sti ved at ekspropriere privat ejendom, må reglerne i naturbeskyttelsesloven derfor følges, dvs. der bør ske ændring af fredningen og i den forbindelse betales erstatning. Nævnet har i en egentlig fredningssag mulighed for at afveje de forskellige hensyn op mod hinanden og kan træffe konkret beslutning om, hvor den pågældende stiføring i givet fald skal etableres. Denne mulighed har nævnet ikke i en dispensationssag, hvor Nævnet bliver forelagt en stiføringsplan, som nævnet enten kan sige ja eller nej til. Praksis viser da også, at udlægning af stier i områder, der er fredet, sker ved ændringer af selve fredningen, også selv om det fremgår af fredningskendelsen, at formålet er at skaffe offentligheden adgang.

- Tvivlsomt om det er Fredningsnævnet, der har kompetence til at give dispensation

Det fremgår af Overfredningsnævnets kendelse, at Nævnet kan meddele tilladelse til visse forhold. Dette må forstås som Overfredningsnævnet. Det er derfor tvivlsomt, om Fredningsnævnet har kompetence til at give en sådan tilladelse.

- Grundlaget for sagens afgørelse er upræcist

Fredningsnævnet skal tage stilling til de stiføringer, der fremgår af ekspropriationsbeslutningerne. Der er flere steder eksproprieret arealer helt ud til søskrænten. Stianlæg vil derfor risikere at medføre udskridning og dermed yderligere indgreb i naturområdet. Under besigtigelserne anførte Skov- og Naturstyrelsen derfor, støttet af DN, at stien visse steder ikke skal etableres på de steder, som fremgår af ekspropriationsbeslutningerne, men rykkes længere væk fra skrænterne. Grundlaget for afgørelsen er dermed for usikkert til at kunne danne baggrund for eventuelle dispensationer, da Fredningsnævnet i givet fald i realiteten ikke vil være klar over, hvad der præcist dispenseres til. Nævnet har ikke kompetence til at bestemme, at stien skal placeres andre steder end på det netop det areal, der er eksproprieret. Ønskes stien anlagt et andet sted, kræver dette ny ekspropriation gennemført af de enkelte kommuner.

- Den tidligere fredningsnævnnsformands udtalelse + kommunernes udtalelser

Det er kritisabelt, at den tidligere fredningsnævnnsformand (for Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt) på egen hånd har udtalt sig på forhånd i sagen, uden at have fået en egentlig forelæggelse af sagen og uden at have hørt lodsejerne. Fredningsnævnet for Nordsjælland bør se bort fra denne forhåndsudtalelse, der på ingen måde er bindende. Udtalelserne fra Helsingør Kommune og Fredensborg Kommune er baseret på den tidligere fredningsnævnnsformands kritisable forhåndsudtalelse. Det indstilles på den baggrund, at Fredningsnævnet endvidere ser bort fra udtalelserne fra disse to kommuner.

- Skov- og Naturstyrelsens kompetence i sagen

Styrelsen har efter aftale med det nu nedlagte amt overtaget gennemførelse af ekspropriationerne efter vejlovgivningen med henblik på realisering af stien på trods af, at styrelsen ikke efter lovgivningen har kompetence på vejlovgivningens område. Det bestrides derfor, at Skov- og Naturstyrelsen har kompetence til at være ansøger i sagen, der i stedet bør videreføres af de pågældende kommuner. Sagen bør derfor afvises.

Dispensation vil være i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 mv.

Der er pligt til at indhente en egentlig miljøvurdering af stiføringens konsekvenser for miljøet, jf. lov om miljøvurdering af planer og programmer. Planen er eventuelt omfattet af SMV-lovens § 3, stk. 1, nr. 1 (bilag 4). Da der ikke er tale om et mindre område på lokalt plan, finder undtagelsesbestemmelsen ikke anvendelse og der er således i givet fald obligatorisk pligt til at gennemføre en miljøvurdering. Under alle omstændigheder er planen omfattet af obligatorisk krav om miljøvurdering, da den må antages at kunne påvirke et internationalt naturområde væsentligt, jf. § 3, stk. 1, nr. 2. Da der alene er foretaget en screening, kan der ikke gives dispensation i sagen.

Den miljøvurdering, der er foretaget af amtet i henhold til bekendtgørelse om administration af internationale beskyttelsesområder, skulle være foretaget under hensyntagen til et forsigtighedsprincip, og opfylder hverken kravene i henhold til EF-fuglebeskyttelsesdirektiv, habitat-direktivet og SMS-direktivet. Miljøvurderingen skal udarbejdes under hensyn til bevaringsmålsætningen for området, og der ses ikke at være foretaget en belysning af de beskyttede arter under hensyn til bevaringsmålsætningen for området. Bl.a. er forpligtelsen til at sørge for, at navnlig levestederne for havørne (omfattet af direktivets bilag 1) og vandfugle ikke forringes, ikke overholdt. I notat af 5. december 2006 fra Carl Bro A/S om stiens betydning for vandfugle ved Esrum Sø, konkluderes det, at det ansøgte stiforløb vil få en betydelig forstyrrende effekt på gæs og sangsvaner, som i yderste konsekvens kan skræmmes væk fra området.

Miljøvurderinger forudsætter en nøjere undersøgelse af de beskyttede arter og påvirkningen herpå, herunder registrering af arterne. Vurderingen skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke den udpegede lokalitet, og virkningen skal bedømmes på grundlag af den bedste videnskabelige viden på området. Der må endvidere indgå en vurdering af, hvordan udviklingen i de pågældende arter har været siden udpegelsen samt en redegørelse for, hvor og hvordan disse bruger området. Der skal endvidere redegøres for de objektive kriterier, der kan udelukke, at et anlæg af sti kan gennemføres uden at påvirke Natura 2000-området væsentligt. Der henvises til den såkaldte Hjertemuslingedom, EFD C-127/02 af 7. september 2004. Amtets miljøvurdering opfylder ikke disse krav, hvorfor den ikke kan indgå som en relevant forudsætning for screeningsafgørelsen.

For så vidt angår beskyttede naturtyper kan der være tale om, at stien kan få væsentlige effekter på bl.a. følgende naturtyper i udpegningsgrundlaget: Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150), Brunvandede søer og vandhuller (3160), Vandløb med vandplanter (3260). Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund, vigtige orkidélokalteter (6210). Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggede skovbryn (64309), kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220) og rigkær (7230).

Der skal peges på, at der må antages at kunne opstå forringelser ved anlæggelse af en sti for bl.a. følgende beskyttede dyrearter og planter, der indgår i udpegningsgrundlaget i henhold til habitatdirektivet: Stor vandsalamander, der har ynglested i vandhuller og derudover findes i fugtige områder og lysåben fugtig løvskov, skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl, der lever i lysåbne fugtige områder nær ferskvand og lysåbne, fugtige løvskovsområder. Stor kærguldsmed, der findes i brundvandede, næringsfattige søer med hængesæk. Der kan forventes at være ukendte forekomster i området. Grøn buxbaumia, der vokser på henfaldende ved og er registreret i området.

Andre planer og programmer, der ikke er omfattet af nr. 1 og 2, skal miljøvurderes, hvis de kan få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. SMV-lovens § 3, stk. 1, nr. 3. Det forekommer indlysende, at en sti, der påtænkes ført langs et Natura 2000 område og gennem et område, hvor havørne og vandfugle fouragerer og lever nødvendiggør en miljøvurdering. I EU Kommissionens vejledning (2003) om SMV-direktivet udtales: ”Tvivlstilfælde om, hvorvidt der er behov for en miljøvurdering, vil ofte afspejle usikkerhed om planens eller programmets virkninger. En nærmere undersøgelse ved egnede eksperter kan muligvis løse tvivlsspørgsmålet; hvis ikke, anbefales det at gennemføre en miljøvurdering.”

Afvejning efter naturbeskyttelsesloven fører til, at der ikke bør gives dispensation

De to hensyn, der står overfor hinanden er: Hensynet til bevaring af den værdifulde natur omkring Esum Sø (indgår i fredningsformålet) overfor hensynet til at skaffe offentligheden adgang til Esum Sø (indgår ikke i fredningsformålet). En vægtning af disse hensyn fører til, at der ikke bør meddeles dispensation. Der må også herved henses til, at stien vil få meget negativ effekt på det værdifulde landskab og naturen med det rige fugleliv. Det forhold, at stiforløbet flere steder skal føres gennem søbeskyttelseslinien og gennem områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, viser i sig, at stien ikke tager hensyn til de naturværdier, som lovgiver ellers særligt har ønsket at beskytte mod menneskelige indgreb.

Fredningskendelsen indeholder som det klare udgangspunkt et forbud mod anlæggelse af stier, og dispensation må derfor kun gives, hvis der er meget væsentlige forhold, der taler herfor. Der ses imidlertid slet ikke påvist et væsentligt samfundsmæssigt behov for at etablere den ansøgte sti. Offentligheden har således allerede adgang til Esum Sø mange steder. Hertil kommer, at der mange steder fra vejene vest og nord for Esum Sø er flotte kig ud over søen og landskabet omkring søen. Endvidere er der planlagt offentlige cykelstier langs nogle af disse veje, hvorfra der er en flot udsigt over Esum Sø.

Trafiksikkerhedsmæssigt er forslaget uheldigt på grund af den stærke trafik på Endrupvej, og de to passager af vejen ved nr. 10 er meget risikofyldte. Det findes besynderligt, at amtet har valgt at føre stien uden om en enkelt ejendom, der indebærer en løsning, hvor de gående og cyklende skal

passere Endrupvej to steder med dårlig trafikmæssig oversigt, og som indebærer, at stien skal føres gennem et § 3-område.

Den foreslåede stiføring vil endvidere være unødigt generende for de enkelte lodsejere. Det bemærkes herved, at lodsejerne har fremsat flere forslag til alternative stiføringer, der opfylder amtets ønske om at etablere en sammenhængende sti rundt om Esrum Sø, men som ikke har de samme ulemper for naturen, landskabet og lodsejerne.

Konsekvenser for de enkelte ejendomme

Nr. 24. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres tæt ved et Natura 2000 område, at stien vil skulle føres gennem et område af betydning for blishøns, svømme- og dykænder samt svaner og gæs og at stien skal føres gennem låge og tæt ved beboelsesejendommen.

Nr. 9. Stien nyanlægges over en del af strækningen. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres tæt ved et Natura 2000 område og gennem et område, der er udpeget som betydningsfuldt for ørne og gennem et område af betydning for svaner og gæs. Driften af landbruget vil blive vanskeliggjort.

Nr. 23. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres gennem et område, der er udpeget som betydningsfuldt for ørne og gennem et område af betydning for svaner og gæs.

Nr. 21. Der er § 3 områder på ejendommen, og der er udlagt Natura 2000 område på ejendommen. Der lever stor vandsalamander. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres tæt op ad Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv og gennem et område, der er udpeget som betydningsfuldt for ørne og et område af betydning for svaner og gæs.

Nr. 19. Der er tale om delvis nyanlæg af sti på ejendommen, delvis anvendelse af privat markvej, der bl.a. benyttes til store landbrugsmaskiner. Der er områder af betydning for dyre- og planteliv på ejendommen. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres tæt op ad Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv, at stien skal føres gennem et område, der er udpeget som betydningsfuldt for ørne. Det mulige redested for havørne er beliggende på denne ejendom og stien vil skulle føres gennem et område af betydning for svaner og gæs.

Nr. 18. Der vil være tale om delvis nyanlæg af sti, delvis anvendelse af privat markvej, der bruges i ejendommens drift. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem lavbundsarealer, at stien skal anlægges tæt ved skrænten ud mod Esrum Sø, at stien skal føres gennem et område af betydning for havørne, at stien skal føres tæt op ad Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv og at stien vil skulle føres gennem et område af betydning for svaner og gæs.

Nr. 16. Der vil være tale om nyanlæg af sti og delvis anvendelse af privat markvej, der bruges i ejendommens drift. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem det fredede område ved søbredden (type A), at stien skal anlægges gennem

lavbundsarealer og på skrænten ud mod Esrum Sø. Stien skal føres gennem et område af betydning for havørne og et område af betydning for svaner og gæs. Stien skal endvidere føres tæt op ad Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv.

Nr. 15. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem lavbundsarealer, at stien skal anlægges på skrænten ud mod Esrum Sø, at stien skal føres gennem et område af betydning for havørne og langs et Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv. Stien vil skulle føres gennem et område af betydning for svaner og gæs og et nødvendigt vandingssted for bisonokserne på ejendommen vil blive umuligt at anvende.

Nr. 14. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem lavbundsarealer, at stien skal anlægges på skrænten ud mod Esrum Sø og føres gennem et område af betydning for havørne og langs et Natura 2000 område og område af betydning for dyre- og planteliv. Stien vil skulle føres gennem et område af betydning for svaner og gæs. Den offentlige sti vil føre en privat sti ned til den af ejeren anlagte private bådebro ved søen.

Nr. 13. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem lavbundsarealer og tæt ved skrænten ud mod Esrum Sø samt at stien skal føres gennem et område af betydning for havørne og gennem et område af betydning for bl.a. svaner og gæs. Stien skal føres langs et Natura 2000 område og gennem et område af betydning for dyre- og planteliv.

Nr. 12. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal anlægges gennem lavbundsarealer, at stien skal føres gennem et område af betydning for havørne og føres gennem et område af betydning for svaner og gæs samt langs et Natura 2000 område og et § 3 område.

Nr. 6. Der vil være tale om nyanlæg af sti. Hvis stien gennemføres som planlagt, vil dette bl.a. indebære, at stien skal føres langs et Natura 2000 område, et område af betydning for bl.a. svaner og gæs samt af betydning for dyre- og planteliv, og igennem et § 3 område. Som det kom frem under besigtigelsen, er der ikke fra den ansøgte sti nogen udsigt over søen, da der er bevoksning mellem den ansøgte sti og Esrum Sø, der ikke må fældes.

Udtalelse fra lodsejer nr. 17

Steen Kähler har afgivet skriftlige indlæg med bilag af 5. december 2006, 24. juni 2007, 17. august 2007 og 27. august 2007. Kähler har under besigtigelsesmødet endvidere fremkommet med et mundtligt indlæg, der i det væsentlige er i overensstemmelse med hans skriftlige indlæg.

Lodsejeren lægger vægt på, at det efter fredningskendelsen navnlig er forbudt "at foretage afgravning eller opfyldning af det naturlige jordsmon". Dette forbud er der ifølge teksten ikke mulighed for at dispensere fra. Denne problematik er ikke medtaget i amtets ansøgning. Stien skal anlægges i 2 m's bredde med et stabilgrus lag á 20 – 25 cm's tykkelse med en topping af lergrus på ca. 5 cm's tykkelse. Der vil bliver tale om afgravning af betydelige mængder, ligesom der skal fyldes meget grus på. I Gribskov og Helsingør Kommune viser beregningen, at det er ca. 4.170 tons, der skal afgraves og ca. 4.635 tons, der skal fyldes på. Dette svarer til i alt ca. 1.025 lastvognslæs. De tilsvarende tal er for Fredensborg Kommune ca. 3.510 tons afgravning og 3.900 tons grus, eller ca. 860 lastvognslæs. Ud over at afgravning og opfyldning ikke er tilladt, vil selve arbejdet med etablering af stien gribe forstyrrende ind i områdets naturværdier.

Ifølge fredningskendelsen fra 1949 er et af formålene med fredningen at "forskåne for kulturpåvirkning". Fra at være et uberørt naturområde vil området på grund af stianlægget få karakter af "Dyrehaven" eller "Regatta kvarteret"

Amtets ansøgning omfatter alene problematikken omkring forbuddet mod at anlægge stier. Men etablering af stien vil flere steder medføre fjernelse af træer og buske. Dette bør indgå i vurderingen af, om der bør meddeles dispensation.

Fredningen af området øst og nord for Esrum Sø har et naturbevaringsformål. Det fremgår af fredningen, at skrænterne lang øst og nord bør beskyttes og bevares i deres nuværende naturtilstand. Som det fremgik af besigtigelsen er der specielt i Helsingør Kommune flere steder, hvor stien kommer til at ligge meget tæt på skrænterne. Det gælder specielt hos lodsejer nr. 17, 16 og 15 samt i mindre grad hos nr. 14 og 13. Placeringen af stien vil medføre stor risiko for beskadigelse af skrænterne. Skov- og Naturstyrelsen har nævnt, at så kunne man trække stien et par m længere væk. Dette løser dog ikke det grundlæggende problem. Folk vil stadig søge ned mod søen, for ophold og fiskeri mv. Der vil derfor under alle omstændigheder blive tale om et kraftigt øget slid på skrænterne.

Amtets vurdering af projektets påvirkninger på naturen er mangelfuld og bærer præg af, at arbejdet pga. strukturreformen er gennemført under stort hastværk. Der skal ved vurderingen iagttages et forsigtighedsprincip. Man kan sige, at der er omvendt bevisbyrde. Det skal kunne udelukkes, at projektet kan påvirke miljøet. Hvis en sådan påvirkning på baggrund af objektive kriterier ikke kan udelukkes, skal der foretages en nærmere undersøgelse og vurdering. Vurderingen skal omfatte alle aspekter af projektet, som kan påvirke området, og virkningen skal bedømmes på grundlag af den bedste videnskabelige viden på området. Herefter kan projektet kun gennemføres, såfremt den kompetente myndighed ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslå, at projektet ikke har skadelige virkninger. Fra praksis kan henvises til Naturklagenævnets afgørelse fra maj 2005, gengivet i NKO nr. 355, om sti i internationalt beskyttelsesområde i Ringkøbing Amt. Man kan ikke på det foreliggende grundlag udelukke negative påvirkninger på de beskyttede områder omkring Esrum Sø, på sangsvaner, grågæs, Canadagæs, vandsalamander, elle- og askeskov, lavbundsarealer og væld mv. Der er særlig grund til bekymring for så vidt angår havørnene, som der - efter indvendinger fra DOF - alene er taget meget begrænset hensyn til og uden at man har iagttaget den af Miljøstyrelsen anbefalede beskyttelseszone på 500 m. Natura 2000 interesserne kan ikke bare som anført i amtets notat af 26. januar 2006 forudsættes at blive varetaget. Der må bør derfor ikke gives dispensation.

Det fremgår af praksis fra Naturklagenævnet, at der skal være et dokumenteret behov, før der kan gives en dispensation. Dette behov er ikke dokumenteret. Det er uden besvær muligt at lave et sammenhængende stisystem rundt om Esrum Sø uden indgreb i fredede og beskyttede områder, jf. vedlagt bilag 19. Ved andre alternativer, jf. bilag 25, 20 og 21 minimeres indgreb i de fredede områder og områder af betydning for havørnen friholdes. Subsidiært kan forslag vist i bilag 22 overvejes. De alternative forslag vil have den fordel, at de i stort omfang vil kunne gennemføres ved frivillige aftaler, således at det ikke vil være nødvendigt med ekspropriation. Flere steder har amtet valgt at lade stiføringen følge landevejen. Det er en rigtig god ide. Det er dog umiddelbart svært at se, hvilke forhold det er, som netop disse steder har medført, at man har valgt at friholde søbred og skrænter.

Det er problematisk at bruge Helsingør og Fredensborg Kommunernes udtalelser, idet kommunernes forvaltninger ved deres oplæg til politikkerne har genbrugt amtets fejlagtige sagsfremstilling om, at den daværende formand for Fredningsnævnet havde givet en forhåndstilkendegivelse om, at dispensation efter hans opfattelse kunne gives.

Udtalelse fra lodsejer nr. 22

Svend Rohlin Madsen har ved skrivelser af 15. november 2006 og 23. august 2007 henvist til, at ansøgte stiforløb bl.a. ved hans ejendom vil skade naturområdet med moser, ellesump, græssede ferske enge og kildevæld og en række dyr som gæs, svaner, gråænder, gravænder, hejre, rørdrum, viber, havørn, rådyr, harer og grævling. Fra en del af forløbet er der ingen udsigt mod søen. Lægges stien i stedet nord om engområdet, så det følger Esrum Søvej og Esrumvej (syd for det 10 m brede læhegn der adskiller hans ejendom fra Esrumvej), vil brugerne af stien flere steder få panoramaudsigt over både engene og søen og dermed en større naturoplevelse. Ansøgte stiforløb vil dele hans ejendom i 2 dele og vil derfor være til væsentlig gene for hans økologiske kvægdrift, idet køerne i givet fald i sommerhalvåret skal passere stien mindst 4 gange dagligt. Dette kan betyde, at han måske må søge andet arbejde eller gå over til planteavl eller andre mindre naturvenlige driftsformer. Træbroen ved kildevældet vil virke skæmmende for området. Der burde være foretaget en egentlig miljøvurdering. Det må frygtes, at stien vil tiltrække knallertkørere og blive brugt til mountainbike ræs. Offentligheden har allerede nu god adgang til at nyde udsigten fra hans ejendom via den eksisterende privatvej Søbrinken. Fredningsbestemmelserne bør fortolkes strengt og nævnet bør ikke give efter for tidens "Tivoliserings-trend" på naturområdet.

Udtalelse fra lodsejer nr. 10

Ved skrivelse af 26. august 2007 har Karen og Jakob Lyngsø erklæret sig tilfredse med stiforløbet på deres ejendom, men foreslået, at stien holdes langs deres grund, så stien ikke, som foreslået af ansøger, ud for deres ejendom skal flyttes over på den anden side af Endrupvej. I stedet kan vejen flyttes til der, hvor stien skulle have ligget. Herved undgås tunnelovergange og afgravning af skråningen.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Afgørelsen er truffet af nævnets formand Olaf Tingleff, det af Miljøministeriets udpegede nævnsmedlem Niels Olsen samt af det kommunalt udpegede medlem for pågældende kommune, dvs. Nina Uhland Kristensen for så vidt angår den del af ansøgningerne, der vedrører ejendom i Helsingør Kommune, Bjørn Helstrup for så vidt angår den del af ansøgningerne, der vedrører ejendom i Fredensborg Kommune og Lau Jensen for så vidt angår den del af ansøgningerne, der vedrører ejendom i Gribskov Kommune.

Alle nævnsmedlemmer udtaler

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, kan Fredningsnævnet dispensere fra fredningsafgørelser, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Der var i forbindelse med fredningsplanerne overvejelser om at indføre bestemmelser om et større stiforløb med offentligt adgang. Dette blev imidlertid ikke vedtaget.

Formålet med den vedtagne Esrum Sø-fredning må efter formuleringen af afgørelsen i stedet navnlig antages at være at bevare de særlige skønhedsværdier, der har betydning for landskabet omkring søen og at beskytte udsigten over søen. Det er derimod hverken et formål at skaffe offentligheden adgang til området eller at forhindre dette.

Det konkrete ansøgte anlæg af en længere grussti i 2 m's bredde til cykler og gående med 2 græsrabatter på hver 1 m's bredde og enkelte tilhørende træbroer og mindre terrænreguleringer findes ikke at have en sådan negativ påvirkning af de formål, der skal varetages med fredningen, at det ansøgte er i strid hermed.

De nødvendige anlægsarbejder er i strid med type A-bestemmelser om forbud mod at foretage afgravninger eller opfyldning af det naturlige jordsmon og forudsætter derfor nævnets dispensation. Nævnets tilladelse kræves efter type A endvidere til anlæg af stier og broer samt til at fjerne eller udtynde beplantningen. Særlig forsigtighed må udvises med hensyn til bevoksningen af søskrænterne mod nord og øst.

Efter Type B og C må der ikke anbringes skæmmende indretninger uden nævnets godkendelse. Henset til anlæggets størrelse finder nævnet ud fra en forsigtighedsbetragtning, at stianlægget også inden for type B og C kræver nævnets godkendelse.

Efter en samlet vurdering findes projektet heller ikke at være i strid med Endrupgård-fredningens formål om at bevare området uændret, men anlægget vil være i strid med fredningens forbud mod afgravning eller opfyldning af det naturlige jordsmon og forudsætter derfor Fredningsnævnets dispensation. Ud fra en forsigtighedsbetragtning finder nævnet endvidere, at det i givet fald er nødvendigt at dispensere fra forbuddet mod indretninger, der kan virke misbrydende.

Da ansøger ikke har anmodet herom, tager Fredningsnævnet ikke taget stilling til det ansøgte i forhold til andre fredningsafgørelser.

Sagens størrelse, kompleksitet og forløb kunne tale for, at det ville have været ønskeligt, hvis ansøger havde anlagt en egentlig fredningssag i stedet for at søge om dispensation fra fredningerne efter at have gået frem efter vejlovgivningen mv. Da Fredningsnævnet som anført ikke finder, at det ansøgte er i strid med fredningernes formål, samt henset til en vurdering af det ansøgte i forhold til fredningsbestemmelserne, er det imidlertid Fredningsnævnets opfattelse, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at antage, at Fredningsnævnet af denne grund ikke skulle kunne meddele tilladelse til det ansøgte.

Fredningsnævnet finder, at amtet har foretaget tilstrækkelig grundige undersøgelser til sikring af, at det ansøgte ikke er i strid med Natura 2000 interesserne, jf. navnlig amtets notat herom og bemærker herved, at amtet under processen har justeret projektet, således at de internationale forpligtigelser kan opfyldes - og efter indvendinger fra DOF således, at forløbet flere steder er flyttet væk fra søbredden af hensyn til havørne mv. Det forhold, at der under besigtigelsen blev konstateret flere forhold, der nødvendiggjorde visse korrektioner af ansøgningerne, har således ikke medført, at amtets notat som sådan må tilsidesættes. Fredningsnævnet lægger herefter til grund, at stianlægget, i forhold til de internationale naturbeskyttelsesområder, ikke vil indebære forringelser af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2.

Der kan alene gives dispensation, hvis ansøger har mulighed for at gennemføre projektet. Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at betvivle Skov- og Naturstyrelsens generelle kompetence i sagen, men endelig dispensation forudsætter, at stien anlægges på det areal, der er eksproprieret og at påklagede ekspropriationsbeslutning ikke ophæves ved endelig afgørelse.

Fredningsnævnet finder heller ikke i øvrigt, at der er forhold, der udelukker, at nævnet har kompetence til at meddele dispensation til det ansøgte.

For så vidt angår den konkrete stillingtagen til, om Fredningsnævnet herefter bør tillade det ansøgte bemærkes indledningsvist, at nævnets opgave ikke er at tage stilling til den bedst mulige placering, men at vurdere om ansøgte trace, bl.a. af hensyn til natur, landskab og lodsejerne, kan tillades. Det kan ved vurderingen heraf indgå, om der er andre muligheder, der klart må foretrækkes.

Alle nævnets 3 medlemmer for så vidt angår arealer i Fredensborg Kommune, og et flertal bestående af Olaf Tingleff og Niels Olesen for så vidt angår arealer i Gribskov og Helsingør Kommuner, udtaler herefter

Udgangspunktet for en rekreativ sti rundt om en sø må være, at stien løber langs søen. Dette kan f.eks. fraviges, når væsentlige hensyn til natur og dyreliv tilsiger det, således som det også er sket ved ansøgers endelige forslag. Der kan også på grund af udsigtsforhold være fordele ved visse steder at placere stien længere inde i landet.

Vi lægger afgørende vægt på, at ansøgte stiforløb relativt tæt på søbredden må antages at ville blive et betydeligt rekreativt aktiv for cyklister og gående. Der vil f.eks. kunne opnås store naturoplevelser ved brug af sti, der placeres ret sønært ved Såne.

Placeringen af stien med de relativt begrænsede træbroer og den begrænsede terrænregulering mv. skønnes ikke at blive til gene for den landskabelige oplevelse af området.

Under besigtigelsen blev der ikke påvist urimelige gener for lodsejerne ved den ansøgte placering.

De foreslåede alternative ruter ligger længere væk for søen end den ansøgte. På nogle strækninger gives der fra alternative placeringer mulighed for udsigtsoplevelser. Naturindholdet ved den af lodsejerne foreslåede stirute mod nord, der navnlig er placeret tæt på den befærdede Frederiksværksvej/ Esrumvej, vil dog have begrænset naturværdi. Efter en samlet vurdering finder vi ikke, at der er påvist sådanne forhold vedrørende de alternative stier, der kan begrunde, at der ikke gives tilladelse til det ansøgte.

Herefter, og da ansøgte rute ikke skønnes at indebære betydelige gener for natur og dyreliv, stemmer vi for på det foreliggende grundlag at give tilladelse til det ansøgte med nedennævnte to undtagelser:

For at undgå beskadigelser af bredder og skrænter ved Såne er det af forsigtighedsmæssige grunde nødvendigt at flytte traceet et antal m udenfor det eksproprierede areal, i det mindste på en del af strækningen. Det findes under disse omstændigheder rigtigst alene at give en principptilladelse til stianlægget ved nr. 15 – 18, matr.nr. 5a, 5b og 1e, Såne By, Tikøb og samt 2b Jonstrup By, Tikøb. Endelig tilladelse fra Fredningsnævnet forudsætter, at ansøger nærmere anviser præcist, hvor stien

ønskes anlagt, samt at nævnet er enig heri. Ansøger skal dokumentere - eventuelt via ny ekspropriationsbeslutning - at den i givet fald kan anlægge stien omhandlede sted.

Der er ikke forhold der kan begrunde, at der ikke også kan gives tilladelse til stianlæg ved nr. 10, matr.nr. 17 Endrup By, Asminderød, i nærheden af ansøgte placering. Under besigtigelsen blev der med styrke peget på trafikale problemer og flere løsningsforslag blev drøftet, uden at der blev draget nogen konklusion. Det er ikke Fredningsnævnet, der bør foretage afgørende afvejsninger vedrørende det trafiksikkerhedsmæssige problem. Det må imidlertid noteres, at besigtigelsen hos de implicerede efterlod en sådan usikkerhed om, hvorledes problemet bør løses, og hvad der videre skal foretages i den anledning, at det skønnes rigtigst på nuværende tidspunkt alene at gives en principptilladelse for så vidt angår denne strækning. Endelig tilladelse forudsætter, at ansøger fremsender ny ansøgning med nærmere begrundelse for den løsning, der måtte blive valgt på pågældende strækning.

Det er et vilkår for dispensationen, at der ikke ved endelige afgørelser efter naturbeskyttelseslovens §§ 3, 16 og 18 gives afslag på tilladelse til gennemførelse af projektet på de ansøgte arealer. For så vidt området ved Esrum Kanal er det et vilkår for dispensationen, at Kulturarvsstyrelsen tillader projektet.

Et mindretal bestående af Nina Uhland Kristensen vedrørende arealer i Helsingør Kommune og et mindretal bestående af Lau Jensen angående arealer i Gribskov Kommune udtaler

Ansøgte stianlæg må efter vores opfattelse antages at ville medføre betydelige gener for en række lodsejere og herunder ved ejendommene langs nordkysten samt ved Såne. Der er ikke argumenteret overbevisende for, hvorfor stien disse steder skal ligge så tæt ved søen, uanset at dette vil genere både lodsejerne samt være til ulempe for natur og dyreliv og herunder havørne, og uanset at der, som påpeget af flere lodsejere og Gribskov Kommune, er anvist alternative ruter, hvorfra der stadig vil kunne fås gode naturoplevelser, men hvor generne vil blive væsentligt mindre. Andre steder er stien lagt mere hensynsfulgt i forhold til lodsejerne og det kan herefter endvidere synes noget tvivlsomt, om lighedsprincippet er tilstrækkeligt iagttaget.

Da stien i givet fald skal være sammenhængene, er der ikke anledning til nærmere at vurdere, om ansøgte trace skulle være acceptabelt på enkelte andre ejendomme, og vi stemmer således for i det hele at meddele afslag på dispensationsansøgningen vedrørende henholdsvis Helsingør og Gribskov Kommune.

Afgørelse

Efter stemmeafgivningen meddeler Fredningsnævnet dispensation fra bestemmelser i Esrum Søfredningen og Endrupgård-fredningen til ansøgte anlæg af sti med træbroer og afgravninger mv. på ejendommene matr.nr. 4a, 3a, 6a, 6h, 6e, 7f, 16c, 17, 8b og 10c Endrup By, Asminderød, matr.nr. 1g, 1ab, 1be og 1f, Fredensborg By, Asminderød, matr.nr. 17b og 1a Esrumkloster, Esbønderup, matr.nr. 9a, 10, 5a, 2f og 2b Jonstrup By, Tikøb, matr.nr. 1e, 5b og 5a Såne By, Tikøb, matr.nr. 1a, 2e, 3d og 3a Plejet By, Tikøb samt matr.nr. 17a Esrumkloster, Esbønderup.

Tilladelsen er for så vidt matr.nr. 5a, 5b og 1e Såne By, Tikøb, samt matr.nr. 2b, Jonstrup By, Tikøb, er alene en principptilladelse. Endelig tilladelse vedrørende disse ejendomme forudsætter, at

Fredningsnævnet ved en ny afgørelse godkender et nyt konkret forslag fra ansøger, hvori den eksakte placering nærmere er begrundet.

Tilladelsen er betinget af, at ekspropriationerne ikke ved endelig afgørelse ophæves på de arealer, som nævnet har givet dispensation til anlæg af sti samt at Kulturarvsstyrelsens tilladelse opnås. Det er endvidere en betingelse, at projektet på omhandlede arealer ikke udelukkes ved endelige afgørelser efter naturbeskyttelsesloven.

OT
Olaf Tingleff
Nævningsformand

Vejledning om klage mv.

En tilladelse må efter naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Afgørelsen kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet af adressaten for afgørelsen, ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder og lokale foreninger og lignende, som har væsentlig interesse i afgørelsen samt landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser. En evt. klage skal stiles til Naturklagenævnet og sendes til Fredningsnævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af en klage, at klageren indbetaler et gebyr. Når Naturklagenævnet har modtaget klagen fra Fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrdordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk. Gebyret tilbagebetales, hvis klageren får helt eller delvist medhold i sin klage.

Denne afgørelse er sendt til

Skov- og Naturstyrelsen
Advokat Birgitte Refn Wenzel
De lodsejere, der er omfattet af ansøgningerne
Gribskov Kommune
Helsingør Kommune
Fredensborg Kommune
Danmarks Naturfredningsforening
DNs lokalkomite for Gribskov
DNs lokalkomite for Fredensborg
DNs lokalkomite for Helsingør
Friluftsrådets kredsbestyrelse for kreds Nordsjælland, att. Poul Erik Pedersen
Dansk Ornitologisk Forenings Lokalafdeling for Københavnsområdet, att. Fredningsudvalget
Frederiksborg Statsskovdistrikt
Miljøcenter Roskilde
Naturklagenævnet
Vejdirektoratet
Kulturarvsstyrelsen
Hillerød Kommune

Fredningsnævnet for Nordsjælland

Sdr. Jernbanevej 18B

3400 Hillerød

Tlf. 47 33 87 32

E-mail: nordsjaelland@fredningsnaevn.dk

Den 6. november 2016 traf Fredningsnævnet for Nordsjælland afgørelse i sagen:

FN-NSJ-015-2016: Ansøgning om dispensation til beplantning på matr.nr. 6h Endrup by, Asminderød, beliggende Endrup Byvej 14B, Endrup, 3480 Fredensborg, Fredensborg Kommune

Ansøgningen

Fredensborg Kommune rettede i et brev af 14. juli 2014 henvendelse til Jørgen Hartvig Jensen, der dengang ejede ejendommen beliggende Endrup Byvej 14B, 3480 Fredensborg, Fredensborg Kommune. Det er oplyst under sagen, at ejendommen med virkning fra den 1. januar 2016 er overdraget til Mads Hartvig Jensen.

Den del af ejendommen, som sagen vedrører, er i det væsentlige matr.nr. 6h Endrup by, Asminderød, der ligger som et næs ud i Esrum Sø fra den østlige bred.

Fredensborg Kommune anførte i brevet, at man havde modtaget en henvendelse fra Danmarks Naturfredningsforening om manglende overholdelse af fredninger ved Esrum Sø. Kommunen bemærkede, at en del af beplantningen på ejendommen var omfattet af Endrupgård-fredningen af 10. oktober 1974, og at det efter fredningsafgørelsen er lovligt at have juletræer som landbrugsafgrøde, hvilket indebærer, at de skal være i omdrift. Kommunen bemærkede endvidere, at det af ortofotos fremgik, at træerne ikke havde været fældet siden 1989, at der derfor var tale om beplantning, som ikke er tilladt, og at der ikke sås at være givet dispensation fra fredningsnævnet til beplantningen. Det blev tilføjet, at fredningen blandt andet har til formål at beskytte udsigten over Esrum Sø, og at beskytte de særlige skønhedsværdier, der har betydning for landskabet omkring søen.

Fredensborg Kommune meddelte på den baggrund, at man agtede at meddele påbud om fældning af beplantningen på det område, der var omfattet af fredningsafgørelsen af 10. oktober 1974, således at der fremover alene blev tale om landbrugsdrift. Der blev samtidig vejledt om muligheden for at søge dispensation.

Kommunen fremkom i brevet endvidere med bemærkninger om, at en del af beplantningen fandtes at være beliggende indenfor søbeskyttelseslinjen, og at man også vedrørende denne beplantning agtede at give påbud om fjernelse.

Jørgen Hartvig Petersen svarede i et brev af 19. august 2014, at han overtog ejendommen i 1978, og at han vedkendte sig at have plantet granbæltet, der på næssets basis går fra Esrum Sø og øst på, samt de høje juletræer nordligst på næsset. Han fandt ikke, at disse partier med grantræer påvirkede udsigten over søen, idet denne var begrænset allerede af terræformationerne. Han henviste endvidere til, at de to beplantningsområder rummede et rigt dyreliv med råvildt, dåvildt, grævling og rovfugle m.m. Han ansøgte derfor om dispensation for disse to beplantningsområder. Om det mellemste stykke med juletræer i omdrift oplyste han, at de ville blive fældet i julen 2014, og at der ville blive sået korn på stykket fremover.

Fredensborg Kommune videresendte dispensationsansøgningen til Fredningsnævnet den 16. september 2014.

Ansøgningen blev genfremsendt den 24. februar 2016.

Fredningsbestemmelser

Fredningsnævnet har forelagt sagen for Naturstyrelsen i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 4.

Naturstyrelsen har i den anledning i et brev af 5. april 2016 oplyst, at beplantningen findes på et areal, der er omfattet dels af Overfredningsnævnets afgørelse af 11. marts 1952 om fredning af Esrum Sø's omgivelser og dels af Fredningsnævnet for Frederiksborg Amts Nordlige kreds' afgørelse af 10. oktober 1974 om fredning af Endrupgård.

Naturstyrelsen har medsendt en række ortofotos over området, der viser beplantningens udvikling.

Det fremgår af fredningskortene, at fredningsafgørelsen fra 1952 vedrører et område, der forløber som et bælte langs med søbredden, mens afgørelsen fra 1974 vedrører kerneområdet på det omhandlede næs.

Af begrundelsen for afgørelsen fra 1952 fremgår blandt andet, at fredningen vil "bevirke, at det storslåede vue over søen vil være bevaret fra ethvert sted langs med denne ...".

Det tilplantede areal er omfattet af fredningsbestemmelsernes type A i fredningsafgørelsen fra 1952, hvoraf blandt andet fremgår, at

"... Området skal forblive henliggende i sin nuværende tilstand. Det er navnlig forbudt ...

4) Uden nævnets samtykke at foretage beplantning af arealet udover vedligeholdelse af den eksisterende

..."

Af begrundelsen for fredningsafgørelsen fra 1974 fremgår blandt andet, at nævnet finder "det værdifuldt, at det smukt beliggende areal bevares i sin nuværende tilstand, ...".

Det fremgår af afgørelsen, at:

"... Beplantning må ikke foretages ud over vedligeholdelse af eksisterende beplantning eller have. Nyplantning må kun foretages, hvor den er absolut nødvendig for ejendommens drift, herunder til golfbane, efter tilladelse fra Fredningsplanudvalget. ..."

Udtalelser

Fredensborg Kommune har i forelæggelsesbrevet af 16. september 2014 indstillet, at der ikke gives dispensation fra Endrupgård-fredningen, idet en dispensation vil være i strid med fredningens formål om bevarelse af frit udsyn over Esrum Sø.

Danmarks Naturfredningsforening, Fredensborg Afdeling, har i et brev af 28. marts 2016 tilsluttet sig kommunens indstilling. Naturfredningsforeningen har endvidere har anført, at granbeplantningen hele året spærrer for udsynet mod såvel Grib Skov som mod det storslåede landskab nord for Esrum Sø, og at den massive granbeplantning opleves som et fremmedelement i det fredede landskab, som ellers er præget af levende hegn og løvtræer og løvskovsbryn.

Besigtigelse og præcisering af ansøgningen

Der blev den 30. juni 2016 foretaget besigtigelse. I besigtigelsen deltog Mads Hartvig Jensen og Jørgen Hartvig Jensen. Endvidere deltog fra Fredensborg Kommune Claus Steffensen og Christian Matthiesen, fra Danmarks Naturfredningsforening Peter Milan Petersen og Jens Søndergaard, fra Naturstyrelsen Lars Thiim og fra Fredningsnævnet for Nordsjælland Niels Olesen, Hans Duus Jørgensen og Morten Larsen.

Det blev oplyst, at der oprindeligt havde været tale om beplantning med nåletræer med henblik på juletræsproduktion i omdrift, men at træernes opvækst var løbet fra dem. Det kunne konstateres, at beplantningen var defineret i 3 områder i nordvest/sydøstlige-forløb.

I den sydlige bræmme sås meget høje nåletræer, der dog var fældet for halvdelens vedkommende. Det midterste stykke havde beplantning med forholdsvis lave, spredte nåletræer. På det nordlige stykke var der meget tæt bevoksning af mellemhøje nåletræer.

Mads Hartvig Jensen og Jørgen Hartvig Jensen oplyste, at hele den sydlige bræmme ville blive fældet, men at der gerne måtte gives en frist hertil, og at træerne på det midterste stykke ville blive forsøgt solgt som juletræer i julen 2016.

For så vidt angår det nordlige stykke tilkendegav Mads Hartvig Jensen og Jørgen Hartvig Jensen, at dette område meget gerne sås bevaret blandt andet under hensyntagen til det rige og særegne dyreliv. De henviste endvidere til, at beplantningen ikke har nogen betydning for udsigten over søen.

Ortofotos

Med Fredensborg Kommunes brev af 16. september 2014 er der fremlagt ortofotos fra blandt andet 1974/75 og fra 2013.

Med Naturstyrelsens brev af 5. april 2016 er der fremlagt ortofotos fra 1954, 1995, 2004, 2006 og 2014.

Til brug for besigtigelsen har Naturstyrelsen yderligere fremlagt ortofotos fra 1995, 1999, 2002, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2012, 2013, 2014 og 2015.

De fremlagte ortofotos viser beplantningens vækst.

Fredningsnævnets begrundelse og afgørelse

Fredningsnævnet har i et brev af 10. juli 2016 til Mads Hartvig Jensen og Jørgen Hartvig Jensen anført, at det på besigtigelsen blev oplyst, at resten af træerne i den sydlige bræmme ville blive fældet, og at træerne på det midterste stykke ville blive forsøgt solgt som juletræer i julen 2016. I brevet bad fredningsnævnet dem herefter om at fremkomme med bemærkninger til, at fredningsnævnet havde opfattet dispensationsansøgningen således, at den nu alene angår plantningen på det nordlige

stykke. Mads Hartvig Jensen og Jørgen Hartvig Jensen er ikke fremkommet med bemærkninger inden fristen. Fredningsnævnet har derfor lagt til grund, at dispensationsansøgningen alene angår beplantningen på det nordlige stykke.

Fredningsnævnet kan give dispensation fra en fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Det fremgår af fredningsbestemmelserne i afgørelserne fra 1952 og 1974, at tilstanden skal bevares, og at der ikke må ske beplantning udover vedligeholdelse af den eksisterende. I afgørelsen fra 1974 er det tilføjet, at tilladelse alene kan gives, hvis det er absolut nødvendigt for ejendommens drift, herunder til golfbane. Den omhandlede beplantning på det nordlige stykke kræver derfor dispensation.

Fredningsnævnet finder ikke, at der kan gives dispensation til bevarelse af beplantningen på det nordlige stykke. Fredningsnævnet begrundet dette med, at beplantningen strider mod fredningernes bevarings- og udsigtsformål, og at beplantningen ikke er nødvendig for ejendommens drift.

Der er tale om en ansøgning om lovliggørelse af nogle allerede eksisterende forhold. Udgangspunktet i en sådan sag er, at forholdet skal vurderes på samme måde, som hvis der var indgivet en forudgående dispensation. Det forhold, at der er gået meget lang tid, inden myndighederne er skredet ind, kan dog indebære, at muligheden for myndighedshåndhævelse bortfalder på grund af passivitet.

Beplantningen med nåletræer på det nordlige stykke ses efter de fremlagte ortofotos at være påbegyndt i slutningen af 1990'erne, og der var således gået omkring 15 år, inden kommunen rettede henvendelse til Jørgen Hartvig Jensen ved brev af 14. juli 2014.

Fredningsnævnet finder på den baggrund ikke, at der er gået meget lang tid mellem den nordlige beplantnings opvækst og kommunens henvendelse. Der foreligger endvidere ikke oplysninger, som giver grundlag for at antage, at ejeren vidste, at kommunen var bekendt med ulovligheden, og at han med rimelig grund har indrettet sig på, at beplantningen måtte opretholdes.

Fredningsnævnet fastholder derfor, at der ikke kan gives dispensation til opretholdelse af beplantningen på det nordlige stykke.

Fredningsnævnet anmoder samtidig Fredensborg Kommune om som tilsynsmyndighed at fastsætte en frist for lovliggørelse af forholdene på ejendommen for så vidt angår beplantningen på det nordlige stykke og tillige på det sydlige og midterste stykke.

Niels Olesen

Morten Larsen

Hans Duus Jørgensen

Vejledning om klage

Afgørelsen kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Natur- og Miljøklagenævnet af adressaten for afgørelsen, ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører, offentlige myndigheder og lokale foreninger og lignende, som har væsentlig interesse i afgørelsen samt landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 500. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagegebyret tilbagebetales normalt, hvis klageren får helt eller delvist medhold i sin klage, klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klagen bliver afvist. Vejledning herom kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk.

Til orientering i relation til fredningsnævnets afgørelse bilægges relevante bestemmelser fra naturbeskyttelsesloven.

Denne afgørelse er sendt pr. brev til:

Martin og Jørgen Hartvig Jensen, Endrup Byvej 14B, 3480 Fredensborg

Pr. e-mail til:

Fredensborg Kommune
Danmarks Naturfredningsforening
Danmarks Naturfredningsforening i Fredensborg
Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning
Friluftsrådet
Friluftsrådet v/Poul Erik Pedersen
DOF
DOF Nordsjælland

Bilag 1

Naturbeskyttelseslovens § 50

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Reglerne i § 66 finder tilsvarende anvendelse.

Stk.2. Fredningsnævnet kan kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Stk.3. Medmindre betingelserne i § 65, stk. 6, er opfyldt, kan fredningsnævnet ikke meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning, hvis det ansøgte kan

1. 1)beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller
2. 2)ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Stk.4. Det skal fremgå af afgørelser efter stk. 1, at betingelserne i stk. 2 og 3 er opfyldt.

Stk.5. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1 samt hel eller delvis ophævelse af en fredning kan kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger.

Naturbeskyttelseslovens § 74

Det påhviler den til enhver tid værende ejer eller bruger af en ejendom at berigtige et ulovligt forhold, medmindre andet følger af kapitel 11 a.

Stk.2. Tilsynsmyndigheden, jf. § 73, kan for ejerens regning lade et påbud om at berigtige et ulovligt forhold tinglyse på ejendommen. Når forholdet er berigtiget, skal myndigheden lade påbuddet aflyse fra tingbogen.

Stk.3. Når et ved dom meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold ikke efterkommes rettidigt, og inddrivelse af tvangsbøder ikke kan antages at føre til, at påbuddet efterkommes, kan tilsynsmyndigheden foretage det nødvendige til forholdets berigtigelse på den forpligtedes regning.

Stk.4. Såfremt et ulovligt forhold frembyder fare for opretholdelsen af tilstanden af et område eller for dyr og planter, der er beskyttet i medfør af loven, og et påbud om at berigtige forholdet ikke efterkommes rettidigt, kan tilsynsmyndigheden umiddelbart lade det nødvendige arbejde udføre på den forpligtedes regning. Politiet yder nødvendig bistand hertil.

Stk.5. Såfremt et påbud om at berigtige et ulovligt forhold omfattet af § 21, stk. 1, eller af regler udstedt efter § 21, stk. 2, nr. 2 og 5, ikke efterkommes rettidigt, kan tilsynsmyndigheden umiddelbart lade det nødvendige arbejde udføre på den forpligtedes regning.